



BİLANÇO

TÜRMÖB AYLİK YAYIN ORGANI • SAYI : 64 • ŞUBAT 2002

FIYATI:2.500.000.-TL

● *Maliye Teftiş Kurulu :*

“Maliye Hazine birliği sağlanmalı”

● *Devlet hesaplarında şeffaflık*

● *ABD’de denetim mesleği mercek altında*

● *IMF üyesi 131 ülkede finansal kriz yaşandı*

● *IMF kredisi gelmeden bitti*

Ekonomik Rapor



Sahibi
Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI
Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Barış TOPRAK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Ümit Matbaası
(0.312) 419 38 26

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Kamu harcama yönetimi ve vergi teşkilatı

Dünya Bankası Türk kamu harcama yönetimi ve denetimi-
mine ilişkin eleştiri ve önerilerini bir raporla hüküme-
te ilettili. Aynı şekilde IMF'de vergi teşkilatı ve vergi
denetim sistemi ile ilgili bir rapor hazırladı. Bu iki raporun ya-
nısına ulusal programda kamu harcama yönetimi ve vergi siste-
mine ilişkin çeşitli tahahütlerde yer aldı.

Önümüzdeki günlerde kamu harcama yönetiminde bir süredir
devam eden çalışmaların şeffaflık yolunda önemli gelişmeler
kaydetmesi bekleniyor. Vergi teşkilatı ve vergi denetiminde bir
yeniden yapılanma süreci yaşanması noktasında fikir birliği
oluşturdu. Ancak bu değişimin ayrıntılarında görüş birliği mevcut
değil. Ulusal program doğrultusunda vergi yasalarında yapıla-
cak değişiklikler noktasında Maliye Bakanlığı'nda çalışmalar
devam ediyor.

2002 yılında Türkiye'de kamu harcama yönetimi başta olmak
üzere vergi teşkilatı, vergi denetimi ve vergi yasalarında önem-
li değişiklikler gündeme gelecek. Hazırlık çalışmaları devam
eden Özel Tüketim Vergisi Kanunu ile birlikte Katma Değer
Vergisi Kanunu'nda da değişikliklere gidilecek. Her genel be-
yan döneminde büyük sorunlar yaşanan Emlak Vergisi'nde kı-
sa vadeli çözüm olarak beyandan vazgeçilip yeniden değerlendirme
katsayısının yarısına göre 2001 değeri artırılarak emlak vergi-
sinin hesaplanması TÜRMOB'un önerisi olarak açıklandı. Bu
geçici çözümün yanısıra rayiç bedellerin gerçekci olarak tesbi-
tine dönük soruna köklü bir çözüm getirmek gerekiyor.

Bu sayımızda önümüzdeki günlerin gündem maddelerini oluş-
turacak çalışmalara ayrıntılı olarak sayfalarımızda yer verdik.
Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle.

Nail SANLI
Genel Sekreter

Maliye Teftiş Kurulu:

"Maliye Hazine Birliği sağlanmalı"

Maliye Teftiş Kurulu Türk Mali İdaresi ve Sisteminin yeniden yapılandırılması konusunda ve Türkiye'nin Uluslararası kuruluşlarla yaptığı ortak çalışmalara ilişkin görüş ve önerilerini bir raporla açıkladı.

Raporda, Dünya Bankası'nın Türk kamu harcama yöntemi ve denetimine ilişkin eleştiri ve önerileri değerlendirildi. Bu bölümde Dünya Bankası'nın "Kamu harcama yönetimi sistemi, modern bir ekonominin yönetimi açısından bütçeyi işlevsiz bırakmaktadır. Temel sorun, hükümetin mali harcamaları etkin bir şekilde yönetememesiyle ilgilidir. Mali yönetimde, stratejik karar oluşturma mekanizması ihmal edilmekte, belirlenen politika ve kabul edilen kalkınma planlarının bütçe ile bağlantısı kurulamamaktadır" görüşü paylaşılarak; "Türkiye'de mali disiplinsizliği besleyen ve yolsuzluk için uygun zemin teşkil eden en önemli karar idareleri arasında, belediyeler ve il özel idareleri ile bunların kurdukları birlikler bulunmaktadır. Dolayısıyla, mahalli idare bütçelerinin de disiplin altına alınması hususuna büyük önem verilmesi gerekir" görüşü yer aldı.

İhale süreçlerinde yaşanan sıkıntı-

lar ile siyasi ve bürokratik müdahaleler nedeniyle yatırım bütçelerinin yolsuzluk ihtimali en yüksek harcama kalemleri olduğu saptanması yer aldı.

Raporun bütçe ödenekleri ile gerçekleştirmeler arasındaki sapmaların değerlendirildiği bölümde; bütçe sisteminden kaynaklanan sorunlar ile ekonomik belirsizliklerin tutarlı ve uzun vadeli öngöründe bulunmayı zorlaştırdığı ve yapılan tahminlerin gerçekleşmesine imkan tanımadığı saptamasında da bulunuldu.

Denetim Sistemi

Türk kamu denetim sisteminin analizinin yapıldığı bölümde öncelikle yolsuzlukların nedeni olarak devletin ekonomiye müdahalesi, yolsuzlukla siyasal sistem arasındaki yakın ilişki, seçimlerin finansmanı ana başlıklar olarak sayılıyor.

Denetim elemanlarının çalışma yönteminde müfettişlerin harekete geçmesinin, görev yaptıkları mercii kararına bağlı olduğu ve soruşturma ve inceleme raporlarının sonuca ulaşmasında raporların iletildiği mercilerin kararlarına bağlı olduğu saptaması yapılarak, denetim sisteminin temel sorunları şu şekilde yer alıyor;

- Denetimler büyük oranda mevzuat ve uygunluk denetimi şeklinde yapılıyor.

- Kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatları denetim dışı kalmakta.

- Denetim sonuçlarının gereğinin yerine getirilmesinde isteksiz davranılması,

- KIT'lerin denetiminde rasyonel işletmecilik anlayışı ile ilgili denetim yapılması,

- Denetim birimlerinin siyasi iktidarın baskılarına maruz kalabilmesi ve siyasal amaç ve çıkarlara alet edilmek istenmesi,

- Tüm kamu kurum ve kuruluşları için geçerli denetim standardı oluşturulmamış olması.

Raporda, Türk harcama yöntemi ve denetiminin etkinliğinin artırılması için;

- Güçlü bir Maliye Bakanlığı modeli,

- Maliye Bakanlığı'nın bütçesinin uygulanması konusundaki rolünün muhafaza edilmesi,

- Denetim organlarının güçlendirilmesi,

- Rasyonel bir personel politikası uygulaması,

- Harcama yönetimi ve denetimine olan siyasi müdahalenin asgariye indirilmesi gerektiği görüşü yer aldı.

Vergi Teşkilatı

Çalışmada IMF'nin vergi teşkilatına ilişkin raporu değerlendirilerek vergi teşkilatının güçlendirilmesi konusunda şu görüşler yer aldı;

“Gelirler Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı içindeki mevcut hiyerarşik yapısı itibariyle üzerine düşen görevleri etkin bir şekilde yerine getirebilir. Bununla birlikte, Gelirler Genel Müdürlüğü'nün daha fonksiyonel (hedef ve sonuç odaklı) bir şekilde yapılandırılması mümkündür. Bu bakımdan, Gelirler Genel Müdürlüğü şube müdürlükleri yeni baştan dizayn edilmelidir. Gelirler Bölge Müdürlükleri ve Vergi Dairesi Başkanlıkları, Gelirler Genel Müdürlüğü'nün fonksiyonel yapısında karışıklığa sebep olmuş ve bir takım yönetsel problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu sebeple, **Gelirler Bölge Müdürlükleri ve Vergi Dairesi Başkanlıkları kaldırılmalıdır.** Gelirler Genel Müdürlüğü'nün mevcut yönetsel problemlerinin çözümü için uzun vadeli bir gözden geçirme ve yeniden yapılandırma çalışmasının bir an evvel başlatılmasında fayda vardır. Uluslararası deneyimlerden de istifade edilerek, ama temelde ülkemizin koşullarını dikkate alan bir yeniden yapılandırma çalışması yapılmalıdır.”

IMF'in vergi denetim etkinliğinin artırılması için öneriler

IMF Türk vergi sisteminin sorunlarını irdeleyerek bunların çözümü için şu önerilerde bulunuyor;

“* Gelirler Müsteşarlığı içinde merkez, bölge ve iller düzeyinde görev yapacak tek bir vergi denetim birimi kurulmalıdır. Bu denetim birimi büyük ölçekli işletmeler dışında kalan tüm mükellef grupları üzerinde vergi denetimi yapmalıdır.

* **Hesap Uzmanları Kurulu ise, Büyük Ölçekli İşletmeler Departmanı içinde örgütlenerek,** münhasıran büyük ölçekli işletmelerin vergi denetimi ile ilgilenmelidir.

* Maliye Teftiş Kurulu içinde görev yapan **Maliye Müfettişlerinin vergi de-**

nam itibariyle genişletilmelidir.

* Vergi denetimlerinde vergi istihbarat hizmetlerinden azami derecede istifade edilmelidir.

* Vergi denetiminde bilgisayar teknolojilerinden yararlanılmalı ve modern denetim teknikleri uygulanmay sokulmalıdır.”

Maliye Teftiş Kurulu raporunda vergi denetiminde çok başlıktan ziyade, Gelirler Genel Müdürlüğü'nün kendisine bağlı denetim birimlerini etkin bir şekilde kullanmamasından kaynaklanan sorunlar olduğu saptamasında bulunuluyor.

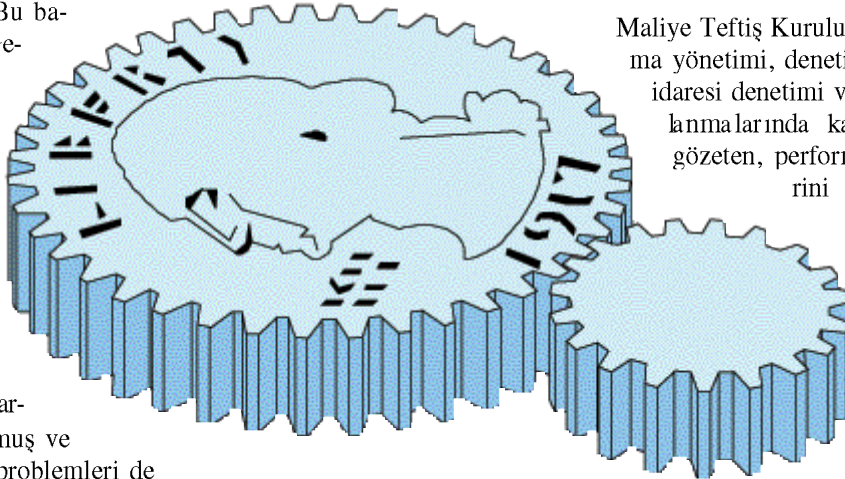
Teftiş Kurulu'nun Önerileri

Maliye Teftiş Kurulu kamu harcamaya yönetimi, denetimi ile vergi idaresi denetimi ve kamu borçlanmalarında kamu yararını gözeten, performans ölçütlerini dikkate alan, etkin ve saydam bir yapı planı için önerilerini şu şekilde açıkladı;

“1. Ekonomik ve mali alandaki koordinasyonsuzluğa ve kargaşaya son vermek için kamu finansmanı, kamu iktisadi teşebbüsleri, devlet borçlarının idaresi Maliye Bakanlığı çatısı altında yapılandırılarak batılı ülkelerde olduğu gibi güçlü bir teşkilatlanma tesis edilmelidir.

2. Bütçe birliğini teminen yatırım bütçesi Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünce şekillendirilmeli ve düzenlenmelidir.

3. Maliye Bakanlığı özellikle Hazine nakit idaresinin eklenmesiyle bütçe ve hazine birliğinin tesis edildiği, kamu maliyesinde ve ekonominin finansmanında tek ve etkili kuruluş haline getirilmelidir.



netimi görevi sona erdirilerek, bunların münhasıran kamu kurumlarının vergi dışında kalan işlemlerinin teftişi ile sorumlu tutulması sağlanmalıdır.

* **Gelirler Kontrolörlerinin bir kısmı vergi denetimi ile ilgili birimlerde, bir kısmı ise iç denetim ile ilgili birimlerde görevlendirilmelidir.**

Vergi denetiminin etkin hale getirilebilmesi için yönetsel bazı uygulamalar da başlanması gerekir. Bu uygulamalar aşağıda açıklanmıştır:

* Ulusal düzeyde vergi denetimi planlaması yapılmalıdır.

* Vergi denetimi faaliyetleri kap-

4. Kamu personel yönetimi ve politikasında etkinliği ve uyumu sağlamak üzere Devlet Personel Başkanlığı Maliye Bakanlığı bünyesine alınmalıdır.

5. Yaptığı görevler gümrüklerle bütünsellik gösteren ve halihazırda Maliye Bakanlığı bünyesinde bulunan **TASİŞ Genel Müdürlüğü Gümrük Müsteşarlığı'na bağlanmalıdır.**

6. Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün zaman içinde bütçe hazırlama fonksiyonu ön plana çıkmış olup, mali kontrol fonksiyonu önemli ölçüde aşınmıştır. Kamu harcamaları üzerindeki mali kontrol yeniden yapılandırılarak, **Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, idarelerin verimsiz, usulsüz ve yolsuz harcama yapmasını önleyecek mali kontrol norm ve standartlarını geliştirecek yeniden belirlemelidir.**

7. Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün harcamacı kuruluşlara bütçenin hazırlık ve uygulama sürecindeki desteğinin artırılması ve kuruluşların bütçe büyüklüklerinin tespitine ilişkin tekniklerin yenilenmesi amacıyla, bütçe uzmanları, konusuna hakim, ekonomik analizler yapabilen, ilgili olduğu sektörü veya harcamacı kuruluşu iyi tanıyan bir konuma getirilmelidir.

8. Harcamacı kuruluşların bütçelerini hazırlamalarında Maliye Bakanlığı'nın denetiminin zayıflatılması, 1980'li yıllardaki fon uygulamalarında olduğu gibi devletin egemenliğinin bir parçası olan bütçe hakkını zaafa uğratacaktır. Bu nedenle, harcamacı kuruluşların bütçe hazırlama ve uygulama sürecinde Maliye Bakanlığı'nın rolü zayıflatılmamalıdır.

9. Harcamacı kuruluşlardaki bütçe hazırlama, uygulama ve mali kontrol fonksiyonu Maliye Bakanlığı'na bağlı tek bir birim tarafından

icra edilmelidir. Bu birime daha geniş vize yetkisi verilmek ve konusuna hakim uzmanlar istihdam edilmek suretiyle Bakanlıkların verimsiz ve yolsuz işlemleri henüz kaynağında iken önlenmelidir.

10. Her bakanlık bünyesinde yer alan Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulları yatırım-proje ve maliyet-etkinlik analizleri de yapılabilecek uzman personel istihdamının da teminiyle, bütçe hazırlama sürecinde etkin ve yeterli hale getirilmelidir.

11. İta amirleri, Sayıştay'a hesap verme sürecine dahil edilmeli ve ita amirliği yelpazesi genişletilmelidir.

12. TBMM'nde kesin hesapların görüşülme süreci son derece yetersiz olup, bütçe tahminleri ve gerçekleşmeleri arasındaki büyük farklılıklar ve sapmalar sorgulanmamaktadır. Bu çerçevede kesin hesap kanun tasarılarının görüşülme süreci bütçe hazırlama sürecinde olduğu gibi yasal takvim ve ilkelere bağlanmalı ve bakanların mali sorumlulukları ağırlaştırılmalıdır.

13. Kamu sektörünün bütününde, teftiş ve denetim anlayışı; mevzuata uygunluk denetimi yanında ağırlıklı olarak verimlilik, etkinlik ve tutumluluk ölçülerini içeren performans denetimi ölçütlerini kapsamalı, önceden belirlenmiş genel ilke ve standartlara göre her kuruluş teftiş ve denetim yöntemleri oluşturulmalıdır.

14. Mali yönetim ve denetimde saydamlığın ve etkinliğin sağlanması için harcama politikaları, gerçekleştirilen harcamalar, kamu ihaleleri ve (devlet sırrına ilişkin olanlar dışında) denetim sonuçları konularında kamuoyu düzenli olarak bilgilendirilmelidir.

15. Tüm kamu idarelerini kapsayacak şekilde tanım ve ilkeleri içeren bir devlet muhasebesi sistemi tesis

edilerek, fayda-maliyet analizinin yapılabilmesi için bütçe hazırlama ve uygulamasında fonksiyonel sınıflandırma esas alınmalıdır.

16. Türk Vergi İdaresinin mevcut sorunlarının çözümü Gelirler Müsteşarlığı oluşturulması veya başka adlar altında otonom bir yapılanmaya gidilmesi değildir. Gelirler Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı'na bağlı bir birim hüviyetini korumalıdır.

17. Gelirler Genel Müdürlüğü'nün daha fonksiyonel (hedef ve sonuç odaklı) olarak yapılandırılmasını teminen iç örgütlenmesi yeniden düzenlenmelidir. Bu **Genel Müdürlük bünyesinde, vergi politikası geliştirme ve analizi ile ilgili ayrı bir birim oluşturulmalıdır.**

18. Taşra teşkilatında hiyerarşik yapıyı bozan ve gelir idaresinin etkinliğini azaltan Gelirler Bölge Müdürlükleri ve Vergi Dairesi Başkanlıkları kaldırılmalıdır.

19. Gelirler Genel Müdürlüğü'nün merkez teşkilatı ile taşra teşkilatı arasındaki işbirliği, eşgüdüm ve bilgi teatisi noksanlığı mevcut yönetsel sorunları artırmaktadır. Bu tür sorunların çözülmesi için, Maliye Teftiş Kurulu tarafından geliştirilen toplam kalite yönetimi modeli uygulamaya konulmalıdır.

20. Gelirler Genel Müdürlüğü'nün vergi denetimini daha etkin bir şekilde planlaması ve yürütmesi için, bu genel müdürlük bünyesinde vergi denetiminin planlanması ve koordinasyondan sorumlu bir birim kurulmalıdır. Bu birim, Bakanlık düzeyinde vergi denetiminin planlamasına esas teşkil edecek her türlü veri ve istatistiki bilgileri toplayarak gerekli ön hazırlıkları yapmalıdır.

21. Vergi inceleme yetkisi, Maliye Müfettişlerinin Bakan adına yaptığı teftiş ve denetim işlemlerinin zorunlu bir unsuru olduğundan, bu yetki korunmalıdır."

Devlet hesaplarında şeffaflık

Türkiye’de şeffaflığın artırılması ve Kamuda etkin yönetimin geliştirilmesi için bir dizi çalışma yürütülecek. IMF ve Dünya Bankası’nın da yakından takip ettiği bu çalışmalarda

- Denetim sisteminin 2003 yılının sonuna kadar güçlendirilmesi,
- Mahkemelerin ihtisaslaşması,
- Kara para aklama ile mücadelenin etkinleştirilmesi,
- Seçim kampanyalarının şeffaf olması,
- Mal beyanında hesap verilebilirliğin artırılması hedefleniyor.

Bu hedeflerin yanı sıra devlet hesaplarında şeffaflığın sağlanabilmesi amacıyla Maliye Bakanlığı tarafından yürütülen çalışmalar önemli bir aşama kaydetti. Muhasibat Genel Müdürlüğü Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Şube Müdürü Özlem Özcan Ağaoğlu çalışmasında Maliye Bakanlığı tarafından yürütülen bu çalışmalarını değerlendirdi.

Ağaoğlu’nun değerlendirmesinde;

“say2000i Web Tabanlı Saymanlı Otomasyon Projesi

Kamu mali sistemimizin en önem-

li ihtiyacı otomasyona dayalı bir kamu yönetimi bilişim sistemidir. Bu ihtiyaçtan hareket ederek, Devlet harcamalarını yapan ve gelirlerini tahsil eden 81 il ve 850 ilçede mevcut, 1546 saymanlıkta günlük işlemlerin bilgisayar ortamında gerçekleştirilmesi ve tüm verilerin merkezde bir veri tabanında tutularak, Devlet hesaplarının günlük olarak izlenmesi ve kamuoyuna açıklanması, bilgisayar ve internet teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerin, kamu hizmetlerinin etkinliğinin artırılması yönünde kullanılması amaçlarıyla, say2000i projesi başlatılmıştır. Aynı anda ülke çapında 6000 kullanıcıya ve 15000 personele hizmet verecek olan projede en gelişmiş bilgisayar ve iletişim teknolojileri kullanılmıştır.

Projenin asıl amacı, kamu mali kesiminde şeffaflığın ve harcamalarda etkinliğin sağlanmasıdır. Bunun için yukarıda sözü edilen 1546 saymanlık Bakanlık merkezine geniş alanlı iletişim ağı ile güvenli bir şekilde bağlanmıştır. Günlük olarak toplanan bilgiler, aynı gün internette yayınlanacak olan Kamu Hesapları Bülteni ile kamuoyunun

bilgi ve denetimine sunulacak ve böylece Devlet hesaplarında şeffaflık sağlanacaktır.

Devlet, bu sistemle nakit akışını da anında izleyebileceği için nakit ihtiyacı daha sağlıklı tespit edilebilecek ve bunun sonucunda borçlanma yükü hafifletilecektir.

Kamu personelinin sağlık harcamaları merkezi olarak kontrol edilerek, kamu harcamalarında tasarruf sağlanacak.

Özel sektörde olduğu gibi Devlet de gelirini, giderini, borcunu, alacağını ve nakit durumunu günlük olarak görebilecek ve ekonomi yönetimine zengin bilgi ve karar desteği sunularak, harcamalarda etkinlik sağlanacaktır.

Bunların yanı sıra, saymanlıklarımızda bilgisayar okur yazarlığı ve internet teknolojilerini tanıma ortamını yükselterek, çağa uyumlu bir çalışma ortamı yaratılacaktır. Bu şekilde Devletin vatandaşına hızlı, doğru ve daha kaliteli hizmet vermesi sağlanacak, böylece halkın Devlete güveni artacaktır.

Kamu kurumları arasında kullandığı teknoloji ve yaygınlığı açısından dünyada birkaç ülke arasında yer

alan say2000i projesi, Mart 1999'da iki saymanlıktaki pilot uygulama ile başlatılmış ve proje ekibi, 20 Ekim 2000 tarihinde İzmir'de yapılan Mükemmeli Arayış Sempozyumu finalinde, "Yılın en başarılı ekibi" ödülüne layık görülmüştür.

Projenin saymanlıklar ve diğer birimlerdeki kurulum ve kabul işlemleri tamamlanmıştır. Uygulamaya geçiş süreci olarak adlandırılan eğitim ve hesapların bilgisayar ortamına aktarılmasına ilişkin devir işlemleri ise devam etmekte olup, 2002 yılından itibaren Devlet hesapları günlük olarak izlenmeye başlanacaktır.

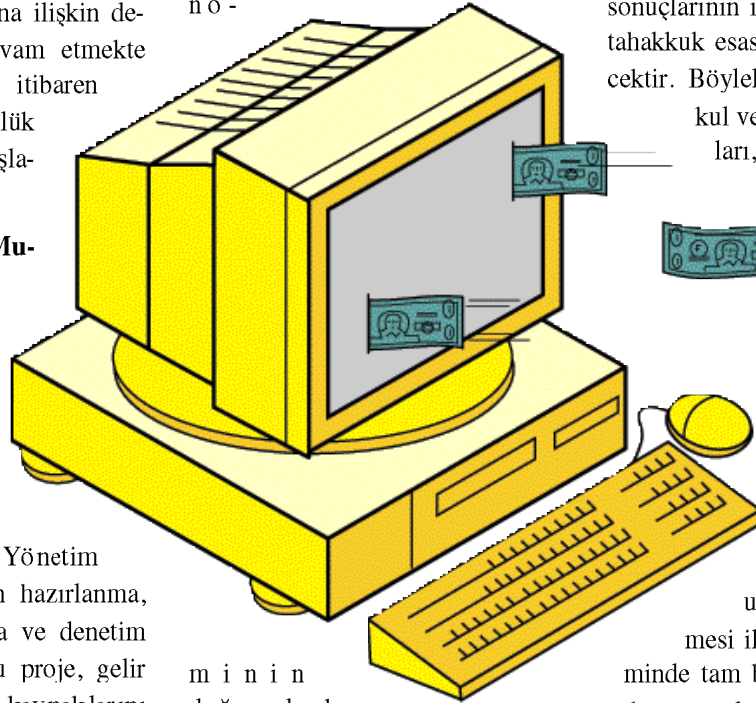
Tahakkuk Esaslı Muhasebe

Kamu mali yönetimindeki orta vadeli bir diğer çalışma ise, Dünya Bankası'nın desteği ile yürütülmekte olan "Kamu Mali Yönetim Projesi"dir. Bütçenin hazırlanma, yasalaşma, uygulama ve denetim süreçlerini içeren bu proje, gelir toplayan ve kamu kaynaklarını kullanan tüm kamu kuruluşlarının uygulayacağı tek düzen bir Devlet muhasebesi ve raporlama sistemini de kapsamaktadır.

Alışılmış Devlet muhasebe sistemlerinin en belirgin özelliği nakit esaslı muhasebe sistemleri olmasıdır. Nakit esasına dayanan muhasebe sisteminde, Devletin varlıkları ve yükümlülükleri ile ilgili bilgiler tam ve zamanında kayıt altına alınmamaktadır. Bütçeye odaklanmış olması nedeniyle, sadece bütçenin kavradığı işlemleri

muhasebeleştirmekte, bütçe dışındaki kalam kamu faaliyetlerini ise izleyememektedir.

Mevcut muhasebe sistemimiz sadece, genel ve katma bütçeli idareleri kapsadığından muhasebe birliğini bozmakta, dolayısıyla kamu kesiminde yer alan belediyeler, özel idareleri, fonlar ve sosyal güvenlik kuruluşları gibi kurumların varlıklarını ve yükümlülüklerini dışarıda bırakarak elde edilen veriler, ekon-



minin doğru olarak planlanmasına da engel olmaktadır.

Mevcut muhasebe sisteminin en önemli zaaflarından birisi de, kullanılan hesapların niteliklerine göre sınıflandırılmamış olmasıdır. Bu durum, mevcut muhasebe sisteminden anlamlı mali raporlar üretilmemesine ve yayınlanmamasına neden olmaktadır. Bu sistemden elde edilen tek döküman bütçe uygulama sonuçlarıdır.

Hesap planı itibarıyla raporlamaya elverişli olmayan mevcut muhase-

be sisteminden bilanço, nakit akım tablosu, faaliyet sonuçları tablosu ve bütçe uygulama sonuçları tablosu gibi mali raporlar üretilmemektedir. Halen kullanılmakta olan Devlet Muhasebesi Yönetmeliği, Devletin mali işlemlerini kaydetmekte, sınıflandırmakta ve yıl sonu mizanı çıkartmakla yetinmektedir.

Kamu Mali Yönetim Projesi ile tahakkuk esaslı bir muhasebe sistemi oluşturulmaktadır. Sistem, bütçe sonuçlarının izlenmesinin yanı sıra tahakkuk esaslı sonuçlar verebilecektir. Böylelikle, Devletin menkul ve gayrimenkul varlıkları, alacak ve borçları, öz kaynakları ayrıntılı olarak muhasebede izlenebilecek, Devletin bilanço ve diğer mali tabloları çıkartılabilecektir.

Tahakkuk esaslı muhasebenin uygulamaya geçirilmesi ile kamu mali yönetiminde tam bir şeffaflığa ulaşılabilecek, ayrıntılı raporlar üretililecek, böylece Devlet faaliyetlerinin ekonomi içindeki etkileri ve sonuçları net olarak izlenebilecektir.

Devlet hesaplarında şeffaflığı sağlamak ve uluslararası standartlarda mali tablolar üretmek amacıyla, tahakkuk esaslı muhasebe ile ilgili teorik çalışmalar tamamlanmış ve geniş kapsamlı bir hesap planı hazırlanmıştır. say2000i projesi ile birlikte 2002 yılında bazı saymanlıklarda pilot uygulama yapılacak, 2003 yılı başında ise uygulamaya geçilecektir.

Ödemelerin Alacakların Banka Hesaplarına Havale Suretiyle Yapılması

Devlet-vatandaş ilişkilerinin iyileştirilmesine yönelik önemli bir hususda, çağdaş teknikleri kullanarak, saymanlıklarda vatandaş bekletmeden daha hızlı ve daha kaliteli hizmet vermektir.

Bu anlayışla yapılan bir düzenleme ile Ağustos ayından başlayarak, saymanlıklarda nakit ve çekle yapılan ödemelere son verilmiş ve ödemeler ilgililerin banka hesaplarına havale yapılmak suretiyle gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Bu uygulama ile nakit ve çeklerin kaybolması veya çalınması gibi riskler ortadan kaldırıldığı gibi, vatandaşların saymanlıklarda ve bankalarda gereksiz yere beklemeleri önlenerek, zamandan tasarruf etmelerine imkan sağlanmış olmaktadır. Diğer taraftan mali şeffaflığın önem kazandığı günümüzde bu uygulama ile, aynı zamanda saymanlık memurlarının harcama belgeleri üzerinde daha sağlıklı inceleme yapabilmelerine imkan verilmiş, böylece vatandaşa doğru, hızlı ve kaliteli hizmet verilerek, güçlü ve güven veren Maliye teşkilatı imajı geliştirilmeye çalışılmıştır.

Döner Sermayeli İşletmelerde Ödemelerin Kredi Kartıyla Yapılabilmesi

Gelişen teknolojiler ve bankacılık sisteminin gelişmesi sonucu nakit hareketleri yerini çağdaş ödeme araçlarına terk etmektedir.

Bu bağlamda kredi kartı uygulamaları, batı ülkeleri ile birlikte ülkemizde de giderek yaygınlaşmaktadır. Buna paralel olarak, Ekim ayından itibaren başta hastaneler, müze ve ören yerleri olmak üzere, bütün döner sermayeli işletmelerde

ödemelerin kredi kartıyla yapılmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.

Böylece vatandaşlarımızın para taşınmasına gerek kalmadan özellikle hastanelerde ödemelerini kredi kartıyla yapmaları sağlanmış, diğer taraftan hastanelerimizin alacaklarını daha sağlıklı ve zamanında tahsil etmelerine imkan yaratılmıştır.

Döner Sermayelerde Birleştirme İşlemleri

Genel ve katma bütçeli idarelere bağlı 2543 adet döner sermaye işletmesi bulunmaktadır. Geniş bir alanda hizmet veren döner sermaye işletmelerinin 1056 adedi Milli Eğitim Bakanlığı'na, 609 adedi Sağlık Bakanlığı'na, 229 adedi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na, 338 adedi Orman Bakanlığı'na, 53 adedi ise üniversitelere bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Saymanlık kadrolarının büyük bir bölümünün bağlı bulundukları idarelere ait olmasından dolayı, karşılaşılan sorunların asgari düzeye indirilmesi amacıyla kadrolarının Maliye Bakanlığı'na devralınarak, mali bilgisi yeterli personel tarafından, daha iyi hizmet vermek ve denetimlerini kolaylaştırmak üzere, saymanlıkların birleştirilmelerine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Daha önce her üniversitede birden fazla olan döner sermaye işletmeleri 2000 ve 2001 yıllarında üniversite bazında birleştirilerek bire indirilmiş ve saymanlıklar Maliye Bakanlığı'na bağlanmıştır.

Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren 609 döner sermaye işletmesi de il bazında birleştirilerek sayısı 180'e indirilmiş, saymanları da Maliye Bakanlığı'na bağlanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren 1056 adet döner sermaye işletmesinin birleştirilerek sayılarının azaltılması çalışmaları ise yıl sonuna kadar tamamlanacaktır.

Toplam Kalite Çalışmaları

Küreselleşme ile birlikte devletin geleneksel yönetim anlayışında da değişimler yaşanmaya başlanmış bu yönetim anlayışı yerini çağdaş bir yönetim türü olan toplam kalite yönetimine bırakmıştır.

Toplam kalite yönetimi, çalışanlara ve vatandaşlara gösterilen saygı ve değerlerle, onların mutluluğunu esas almaktadır. Kamu hizmetlerinin ayırım gözetmeden, eşitlik ilkesi doğrultusunda, zamanında, doğru ve hızlı bir şekilde vatandaşlara sunulması için Maliye Bakanlığı toplam kalite çalışmalarına ağırlık vermeye başlamıştır.

İlk olarak tüm vergi daireleri ve saymanlıklarda memur odaklı anket çalışmaları yapılmış, bu anketlerle sürekli geliştirme ve yenilik düşencesi aşılanmaya çalışılmıştır.

Anket çalışmalarının bir diğer amacı da, iş ve hizmet kalitesini artırmak üzere, işlerde aksayan yönlerin, mükerrer ve gereksiz işlemlerin tespit edilerek giderilmesidir. Bu tespit ve çalışmalar sonucu, işlemlerin sorunsuz, hatasız ve daha seri yapılabilmesi için çözümler geliştirilmektedir.

Bunlarla birlikte, norm kadro çalışması yapılarak birim bazında optimum personel sayısı tesbit edilecek, personelin motivasyonu artırılacak ve sonuçta vatandaşa daha kaliteli hizmet vermesi sağlanacaktır.

ABD'de denetim mesleği mercek altında

Amerika'nın yedinci büyük şirketi olan ve varlıklarının değeri kısa bir süre evvel 70 milyar dolara yaklaşan enerji ve ticaret şirketi Enron geçtiğimiz yılın Aralık ayı başında iflasını istedi. Ancak Enron'un iflası; daha bir yıl önce değeri 80 Dolar düzeyinde seyreden hisselerinin değeri sıfıra düşmüş binlerce şirket hissedarının, iflasın ertesinde ilk ağızda işini kaybetmiş 6000 Enron çalışanının ve emeklilik kesintilerinin beşte üçü Enron hisselerine yatırılmış ve aralarında bu olay nedeniyle bir süre önce intihar etmiş olan Başkan Yardımcısı Clifford Baxter'in de bulunduğu 21 000 Enron çalışanının ötesinde, Başkan seçilmeyen önce enerji konularında çalışmış olan ve seçimlerde adı geçen şirketin maddi desteğini gören George W. Bush ile Başkan Yardımcısı Dick Cheney'i de yakından ilgilendirdi. Ancak Enron'un ani iflası bir diğer meslek camiasının, denetim mesleğinin, mesleki kurallarının ve ahlaki güvenilirliğinin de tekrar mercek altına alınması sonucunu getirdi.

Bir zamanlar hızla yükselen hisse fiyatları ile Wall Street'in en gözde şirketlerinden olan bu Houston merkezli firmanın geleceği, A.B.D.nde enerji endüstrisinde serbestleştirmeye gidileceği haberleriyle daha da parlamıştı. Ancak

firma, kendi tepe yöneticilerinin ellerindeki şirket hisselerini büyük karlarla satmalarının ardından, hissedarlarının birikimlerini ve çalışanlarının tasarruflarını buharlaştırarak Amerikan tarihinin en büyük iflas olayını gündeme taşıdı.

Skandalın ayrıntıları yavaş, yavaş ortaya çıkarken, şirketin muhasebe ve denetim uygulamaları titiz bir incelemeye tabi tutuldu ve şirketin denetiminden sorumlu ve beş büyük muhasebe firmasının önde gelen üyelerinden birisi olan Arthur Andersen firması da ağır eleştirilere ve suç isnatlarına hedef oldu.

Özellikle bazı şirket dokümanlarının Arthur Andersen'ce, Houston'da firmayı denetlemekle görevlendirilmiş olan David Duncan yönetimindeki ekip tarafından imha edilmiş olması nedeniyle itham altında kalan muhasebe devinin şimdiki Başkanı Joseph Berardino, olayla ilgili olarak "Bildiğim kadarıyla biz yasadışı hiçbir şey bulmadık" "Bu, iş yürütme tarzı başarısızlığa uğramış bir firmadır. Muhasebe, faaliyetlerin sonucunu yansıtır. Bu faaliyetlerin nasıl muhasebeleştirildiği firma yönetiminin ve Yönetim Kurulunca biliniyordu. Fakat işin temelinde, bu bir iktisadi başarısızlıktır" demektedir.

Sermaye piyasaları ve kapitalist sistemin kendisi ancak; muhasebe

işlemlerine, mali tabloların açıklanmasına ve şeffaflığına ilişkin yüksek nitelikli standartların varlığı halinde etkin şekilde çalışabilir. Ve Amerika'da bugüne kadar, çalışma prensipleri iyi ortaya konulmuş menkul kıymet piyasaları, Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu'nun (SEC) disiplinli yöneticileri, güvenilirliğine inanılan Genel kabul Görmüş Muhasebe Standartları (GAAP) ve beş büyük muhasebe firmasının herkesçe kabul edilen yetenekleri bu, Dünyanın en büyük, en likit ve en çok hayranlık duyulan sermaye piyasaları için temel unsurlar olarak görülüyor idiler. Ne var ki son gelişmeler bu hususta belirmeye başlamış olan kaygıların daha da derinleşmesi sonucunu getirdi.

Enronun iflası halka açık şirketlerin denetimini yapan şirketlerin sorumluluğunu acı bir şekilde tekrar gündeme getirmiştir. Hernekadar Başkanı "yasadışı hiçbir şey bulmadık" demektedir ise de, firmayı denetleyen Arthur Andersen, Enron'un bilanço dışında izlenen bir hesabında gözüken borcun değerlendirmesinde "muhakeme yanlısı" yaptığını kabul etmektedir. Bilanço dışında izlenen bu hesaplar Enron'un karlarının, 1997-2000 yıllarında gerçekte olduğundan 600 milyon Dolar daha fazla gözükmesi sonucunu doğurmuştur. Ve An-

dersen firması, geçen hafta, SEC'in Enron'la ilgili olarak başlattığı soruşturma kapsamına Andersen'i de dahil etme kararını almasına rağmen bazı dokümanların yokedilmesi talimatını veren ortağı Duncan'ın işine son vermiştir.

Enron'un iflası Amerikan Kongresi'nce de soruşturma konusu yapılmış ve bu kapsamda oluşturulan Komisyon, içlerinde Andersen yetkilileri de olan bazı ilgililerin ifadesini almaya başlamıştır. Soruşturmalarda, dokümanların imha edilmesi olayından Andersen'in merkez yöneticilerinin de haberi olduğu izlenimi edinilmiştir. Ayın 24'ün de yapılan ifade verme oturumunda, oturumu yöneten Pennsylvania'lı Cumhuriyetçi temsilci James Greenwood, dokümanları imha emrini veren Andersen'li Duncan'ı "Enron bankayı soydu, kaçış için gerekli otomobili Arthur Andersen temin etti ve sizin direksiyonunda olduğunuz söyleniyor" diye itham etmiş ve Duncan anayasal susma hakkını kullanmıştır.(4)

Bu olay Arthur Andersen'in başını ağrıtan ilk olay değil. Aynı denetim firması geçen yıl bir başka Teksas firmasının, Waste Management'ın denetimi ile ilgili olarak ta ceza ödemek zorunda kalmıştı. Ve halen Sunbeam isimli bir diğer firmanın denetimi ile ilgili olarak bir davası sürüyor. Arthur Andersen firması daha öncede, birisi Waste Management olmak üzere denetimini yapmış olduğu iki firma ile ilgili olarak, SEC'in, anılan denetim firmasının, hissedarları yanıltıcı

hesapları onaylanmış olduğu savıyla başlattığı soruşturmalar çerçevesinde, bir "rıza anlaşması" ile –sorumluluğunu kabul etmeden- bu şirketlerin hissedarlarına tazminat ödemesinde bulunmuştu.(3)

Eğer sorun sadece bir tek muhasebe firması ile ilgili olsa idi, önemli olmakla beraber, sonuçları bu kadar

ağır olmayacaktı. Ama bu güne kadar hata yapan tek firma Andersen değil. Örneğin son hafta içinde, beş büyüklerden KPMG firması da, denetimi yapılan firma hisselerine yatırım yapılması yasağına aykırı davranıştan ötürü şiddetli bir eleştiri ile karşılaştı.

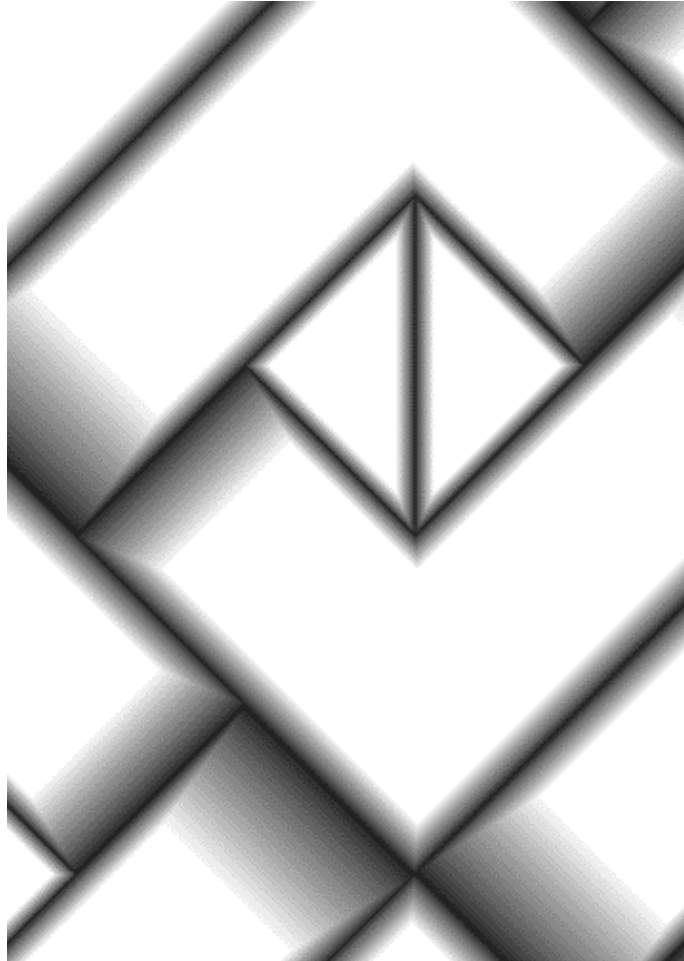
Yaşanan bu olaylar, sistemin genelinde üç alanda reform yapılması gereğine işaret ediyor.(1) Birinci

konu denetimcilerin kendilerinin nizama sokulması. Meslek mensupları yıllarca mesleğin kendi kendini düzene sokmasının ve mensupların mesleki faaliyetlerinin, yine meslek örgütlerince gözetime tabi tutulmasının, meslekte yüksek standartların tutturulabilmesi için yeterli olacağı konusunda ısrarlı oldular. Ancak Enron olayı bu mekanizmaların artık yeterli olmaktan çıktıklarını göstermiştir. Bugünkü haliyle muhasebeciler tarafından atanmakta ve finanse edilmekte olan kendi, kendini düzenleyici "Kamu Gözetim Kurulu" (POB), halen sahip olduğu bu statüden; doğrudan SEC'e karşı sorumlu, bağımsız, resmi bir kurum hüviyetine kavuşturulmalıdır. (POB, geçen hafta SEC tarafından önerilen geniş kapsamlı reform paketinin hazırlanmasında

görüşüne başvurulmadığı gerekçesi ile kendi, kendini tasfiye kararı aldı (2))

Ve bu statü değişikliği ile beraber, yeni kurul, yaptıkları yanlış işler nedeniyle denetim firmalarını cezalandırabilmeli veya faaliyetten men edebilmelidir.

İkinci olarak yapılması gereken iş ise, acilen muhasebe firmalarındaki çıkar çatışmasının önüne geçilmesidir. Andersen geçen yıl denetim faaliyetleri bedeli olarak, ikinci en büyük müşterisi olan Enron'dan 25 milyon Dolar aldı ama aynı firmadan, müşavirlik hizmetleri ve diğer bazı hizmetler için bu



rakamdan daha fazlasını kazandı. Bu güne kadar denetim firmaları, denetimlerini yaptıkları firmalara müşavirlik hizmeti sunmalarını sınırlamayı veya yasaklamayı amaçlayan düzenlemelere şiddetle karşı çıktılar ve bir gerçek çıkar çatışması bulunmadığını iddia ettiler. Ancak denetim faaliyetine olan güven tekrar tesis edilmelidir ve işin görüntüsü de gerçekte ne olduğu kadar önemlidir. Ve şimdi SEC, önceki Başkanı Arthur Levitt'in 1999 yılında getirmek için çaba harcamış olduğu bu, müşavirlik hizmeti sunulması ile ilgili yasaklama kararını almalıdır. Aynı zamanda denetim firmalarının en çok yedi yılda bir değiştirilmesi mecburiyetinin getirilmesi de faydalı gözüküyor. Andersen, Enron'un, kurulduğu 1983 yılından buyana denetimini yürütüyor.

Son konu ise Amerikanın muhasebe standartları. Bugüne kadar GA-AP'ın dünyanın en kapsamlı, etkin standartları olduğu düşünülüyordu. Ancak İngiliz standartları uygulanırsa idi, Enron karlarını gerçekte olduğundan bu ölçüde fazla göstere-meyecekti. Hernekadar Enron bu konuda en göze batmış olanı ise de, bu işi yapan tek firma değil. Dolayısıyla SEC ve onun standart koyucu organı Finansal Muhasebe standartları Kurulu (FASB), GA-AP'ı yeniden gözden geçirmelidir. İngilizlerin 1980'lerde birkaç denetim skandalının ardından, daha sıkı düzenlemelere gitmelerinden ve daha etkin muhasebe standartları ihdas etmelerinden alınacak dersler vardır. Nitekim Başkan George W. Bush, şirket hesaplarının açıklanması ile ilgili standartlarda bir gözden geçirme çalışması başlatıldığını açıklarken, FASB'den yapılan açıklamada da Enron olayının gündeme getirdiği sorunlarla ilgili çalışmaların hızlandırılacağı bildirilmiştir.(3)

Enron olayı Amerikan kapitalizmi-

nin çalışma tarzından kaynaklanan, ancak son dönemde ekonominin iyi gitmesi ve Borsa Endeksinin yükseklerde seyretmesi nedeniyle gözardı edilen bazı arızaların da gün ışığına çıkmasına vesile olmuştur. Bunlardan birisi, üst düzey yöneticileri ve yönetim kurulu üyelerini daha başarılı olmaya yönlendirmek ve onların çıkarı ile hissedarların çıkarları arasında bir paralellik sağlamak için onlara prim olarak yönettikleri şirketin hisselerinden verilmesi uygulamasıdır. Ancak yöneticiler için, hisse senedi içeren ödeme sistemleri onları, bu hisselerin nakit değerini yükseltmek amacıyla, şirket hisselerinin borsa değerini kısa vadede yükseltmeye yönelik çaba harcamaya özendirilmekte, ancak bu durum uzun vadede şirketin ve hissedarların aleyhine sonuç doğurabilmektedir.

Örneğin Enron yöneticileri, zararları ve borçları şirketin bilançosundan başka bilanço dışı hesaplara taşımaya yarayan "özel amaçlı hesapları" yaygın biçimde kullanmışlar ve bu uygulama konusunda incitici hiçbir soru ile karşılaşmamışlardır. Ve hisse fiyatları kendi servetlerini de belirlediğinden, yatırımcılara firmanın olduğundan daha karlı ve daha az borçlu olduğu izlenimini vermişlerdir. Bu yaklaşım hisse fiyatlarını yukarıda tutmuştur ancak yöneticilerle hissedarların çıkarları uzun dönemde örtüşmemiştir.

Eğer yöneticilere, kendilerine prim olarak verilen hisse senetlerini çabucak elden çıkarma serbestiyeti verilmemiş olsa idi, çıkar uyumu daha iyi sağlanabilirdi. Örneğin Enron hisselerinin tepelerde seyrettiği Ağustos 2000'de Şirket Başkanı Kenneth Lay 6.4 milyon Dolar bedelle 75 000 hisse ve Genel Müdür ve İcra Heyeti Başkanı Jeffrey Skilling de 1.3 milyon Dolar bedelle 15 000 hisse satmışlar-

dır. Daha sonra Lay 7 Şubat 2001'de hisseler daha fazla değer yitirmeden 1.98 milyon Dolar bedelle 24 690 adet hisse daha satmış ve hisse fiyatlarının başaşağı gittiği bir dönemde, 7 Eylül 2001'de şirket çalışanlarının hisselerini satmayıp, ellerinde tutmaları konusunda onlara güvence vermekten geri kalmamıştır.(4)

Enron olayında Derecelendirme (Rating) kuruluşları da eleştiriliyor. Şirket borçlarının değerlendirilmesinde daha geniş bilgi talep etme haklarına sahip olmaları isteniliyor. Ancak onlar da Enron'un "özel amaçlı hesapları"na gereken şekilde eğilmemişlerdir. Standard & Poor's Başkanı "Eğer neyi bilmediğinizi bilmiyorsanız" ne yapacaksınız diyor.

Olayın bir diğer dikkat çekici yanı da, şirket finansmanı konusunda yüksek ehliyeteye sahip oldukları düşünülen hisse senedi analistlerinin, Enron'un nasıl para kazandığını ve borçlarını nasıl bilanço dışında tuttuğunu anlayamamış olmaları. Daha da kötüsü önde gelen bazı yatırım bankalarından bazı analistlerin, Enron'un problemlerinin süsüne çıkmaya başlamasına rağmen, meselenin ortaya çıkarılması gerektiğini belirterek, şirket hisselerini alım için önermeye devam etmiş olmalarıdır. Örneğin, Lehman Brothers'tan analist Richard Gross, "bulanık bir iş, karmaşık bir bilanço ve yatırım için düşük bir hisse olarak öneriyor.(5)

(1) The Economist, Ocak 19-25, 2002, Sh. 10

(2) Financial Times, Ocak 23, 2002, Sh. 17

(3) Financial Times, Ocak 17, 2002.

(4) Financial Times, Ocak 25, 2002, Sh. 16.

(5) The Wall Street Journal Europe, Ocak 21, 2002,

IMF üyesi 131 ülke Finansal kriz yaşadı

Kasım ve Şubat krizlerinin en büyük etkisi finans sektöründe yaşandı. Bu aslında dünya üzerindeki krizlerin gelişim seyri ile de orantılı bir benzerlik gösteriyor. 1990'lı yıllarda hızla artan finansal globalleşmenin bir sonucu olarak kısa bir sürede global bir krize dönüşen Asya finansal krizi, finansal piyasa ve kurumların istikrarlı ve etkin işletilmesi için sağlıklı kontrol mekanizmaları oluşturabilmek için hem ulusal hem de uluslararası düzende finansal regülasyonu tekrar tartışma gündemine getirdi.

İstanbul Ticaret Odası tarafından yayınlanan “Küreselleşme Sürecinde Finansal Krizler ve Finansal Düzenlemeler” isimli çalışmada Prof. Dr. Turan Yay, Doç.Dr. Gülsün G. Yay ve Yrd.Doç.Dr. Ensar Yılmaz'ın çalışması bugünkü gelişmeleri ve bankacılık sektöründe yaşananlar ile çözüm arayışlarını küreselleşme süreci içerisinde analiz ediyor.

Çalışmada, geleneksel iktisat literatürünün günümüz gerçeklerinden uzak olduğu vurgulanarak, geleneksel iktisatın aksine parasal/finansal değişikliklerin reel ekonomiyi derinden etkilediği analizine yer veriliyor. Yapılan teorik ve am-

pirik çalışmalarda finansal ekonomi alanında olanların reel ekonomiyi etkilediği ve bu yüzden de finansal piyasaların ve kurumların istikrarlı işleyişinin, hem finansal kesimdeki hem de reel kesimdeki kişi ve kurumlar için önemli olduğu düşüncesini yaygınlaştırdı.

Gözetim ve Denetimin temel ilkeleri

G-10 ülke 1974 yılında oluşturduğu Basel Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Uygulamaları Komitesi'nin temel ilkeleri uluslararası standart niteliği kazandı. 25 maddeden oluşan bu ilkeler 7 gruba ayrılmaktadır. Bunlar:

- 1- Etkin gözetim ve denetim önkoşulları,
- 2- Faaliyet izni ve banka yapısı,
- 3- Bankaların ihtiyatlı yönetimine ilişkin yükümlülükler,
- 4- Sürekli banka gözetim ve denetimine ilişkin yöntemler,
- 5- Bilgi verme yükümlülükleri,
- 6- Gözetim ve Denetim Otoritelerinin Yasal Yükümlülükleri,
- 7- Sınır ötesi bankacılık.

Finansal krizler sonrasındaki gelişmeler başta bankacılık ve finansal krizlerle karşılaşan ülkeler olmak

üzere, bir çok ülkede, finansal sistemlerin karşılaştığı sorunların temelinde kötü düzenleme ve denetleme uygulamalarının yattığı, dolayısıyla hükümetlerin finansal sistemdeki rolünün yeniden gözden geçirilmesi gerektiği fikrini ön plana çıkardı. Bu gelişmeler hükümetlerin finansal sistemin kontrol ve denetlenmesini içerecek şekilde genişletilmesi ihtiyacını doğurdu.

Asya krizi ve bankalar

“Türk Bankacılık Sisteminde Tahsili Gecikmiş Alacakların Tasfiyesi ve Şirket Borçlarının Yapılandırılması” Başlıklı uzmanlık tezinde Berke Duran tarafından yapılan araştırmada Malezya, Güney Kore ve Tayland'ın tahsili gecikmiş alacaklar ve finans sektörünün sorunlarının çözümünde uyguladıkları ortak politikalar şöyle özetleniyor;

Üç ülkede de TGA sorununun çözümünde ikili bir yapı kullanılmıştır. Mevcut TGA stokunun hızla finansal sistemden ayıklanması için Varlık Yönetim Şirketleri çözüm aracı olarak kullanılırken, kurumsal borçların (nakit akımının) yapılandırılması amacıyla yargı süreci dışında çözüm bulan gönüllü yapılanmalara gidilmiştir. Bu çerçevede, Malezya ve Güney Kore'de finansal sistemden doğrudan doğru-

ya TGA'ı satın alan ve bunların yapılandırılarak tasfiyesini gerçekleştiren devlete ait Varlık Yönetim Şirketleri kurulurken, Tayland'da piyasa merkezli yaklaşımlar benimsenmiş ve bankaların birer iştiraki şeklinde özel Varlık Yönetim Şirketlerinin kurulması teşvik edilmiştir. TGA'nın tasfiyesinde gönüllülük esasına göre çalışan ve bankalarla şirketlere belirli sorumluluklar yükleyerek mahkeme dışında çözüm yolları aranmasını teşvik eden "kurumsal borçların mahkem edilişinde yapılanması" yönetimi de bu üç ülkede büyük bir başarıyla uygulanmıştır.

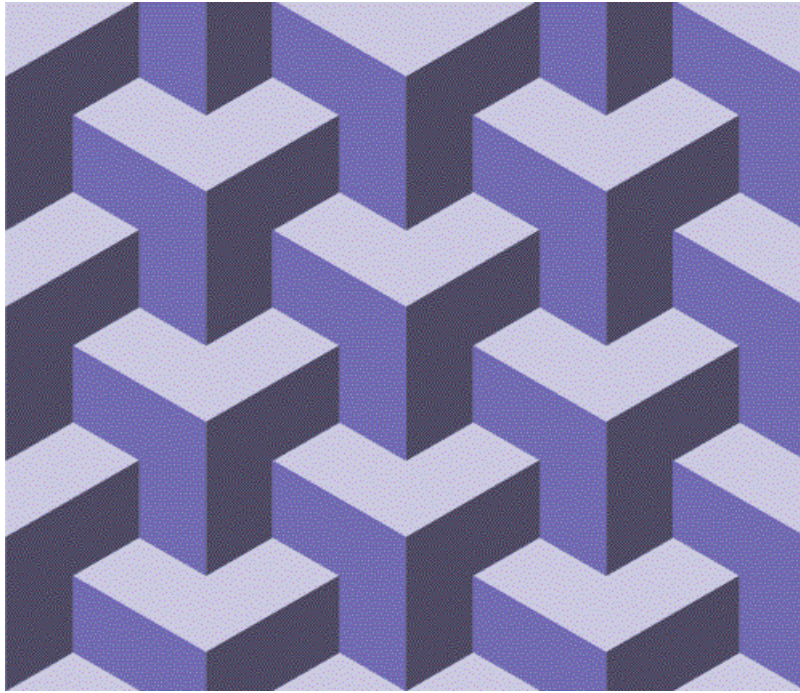
Her üç ülkede TGA'nın finansal sistemden tasfiyesi amacıyla geliştirilen politikaların olaganüstü dönemlere özgü politikalar olduğu bilinci ile sorunun çözümü'nün ardından, çıkış stratejisini de önceden belirlemiştir. Bu çerçe-

ve içinde Malezya ve Güney Kore devlet sahipliğindeki Varlık Yönetim Şirketlerini belirli bir yaşam evresi içinde faaliyet gösterecek şekilde tasarlamıştır. Benzer durum Tayland için de geçerlidir.

TGA sorununun çözümünde kurumsal düzenlemelerle yetinilmemiş bunu destekleyecek yasal alt yapı da her üç ülkede oluşturulmuştur. Gerçekleştirilen yasal düzenlemeler bir yandan sorunun çözümünü hızlandırmak üzere şekillendirilirken bir yandan da kredi ilişkisinin tarafları arasında hakları dengeleyecek hususları titizlikle gerçekleştirmiştir.

Her üç ülkede de şirket veya bankalar TGA'nın yapılandırılması veya bunların satışı esnasında ortaya çıkabilecek vergisel yüklerden muaf tutulmuştur. Bu şekilde süreci olumsuz etkileyecek mali yükler ortadan kaldırılmıştır.

Kurumsal borçların mahkeme dışında yeniden yapılanmasında temel ilke ödeme gücünü tamamen kaybetmemiş varlığını sürdürebilir şirketlerin borçlarının yeniden ya-



pılandırılması şeklinde belirlenmiştir. Böylece bir yandan ekonomide üretim kapasitesi korunurken bir yandan da varlığını sürdüremeyecek şirketlere kaynak aktarımı engellenmiştir. Bu şekilde korunan üretim kapasitesinin sağladığı sosyal fayda ise ayrıca önemlidir.

Kurumsal Borçların mahkeme gözetimi dışında yeniden yapılanması sürecinde bankaların kendi arasında veya bankalarla şirket arasında ortaya çıkabilecek olası sorunlar için hakemlik yapacak ve son kararı verecek sorumlu birer kurul oluşturulmuştur. Tayland ve Malezya'da bu kurulların üyeleri be-

lirli bir denge gözetilerek finans ve şirketler kesimi temsilcilerinden oluşurken, Güney Kore'de oluşturulan benzer kurulun üyeleri tamamen finans kesimi temsilcilerinden teşekkül etmiştir.

Tüm bu gelişmelere ek olarak her üç ülkede finansal sistemde ve şirketler kesiminde sağlıklı bir yeniden yapılandırmanın diğer unsurlarını da düşünerek kapsamlı stratejiler uygulamışlardır. Bu çerçevede

bir yandan bankacılık sisteminde uluslararası standartlar ve bankaların basiretli çalışmasına yönelik kurallar getirilip titizlikle uygulanmaya çalışılırken, benzer yaklaşımlar şirketler kesiminde de sergilenmiş ve bu kesimin ortak ve iyi yönetim ilkelerine uygun olarak yeniden yapılandırılması gerçekleştirilmeye çalışılmış-

tır.

IMF ve bankacılık krizleri

Bankacılık krizlerinde IMF politikalarının da rolü olduğu noktayı yıllardır önemli tartışma konularının başında geliyor. Son yıllarda yaşanan krizlerin odak noktasını finans krizleri oluştururken 181 IMF üyesi ülkenin 131'inde bankalarda önemli sorunlar yaşandı. Yaşanan sorunlarda ortak çözüm noktaları olarak sistemin sıkı bir denetime alınması sermaye yapılarının güçlendirilmesi, tahsili gecikmiş alacaklara yönelik yapılandırma önemli bir paya sahip oldu.

Gelişen piyasalarda ihtiyati oranlar ve kredi kısıtlamaları

	Sermaye/Ağırlıklı Aktifler Oranı (%)	Minimum Sermaye	Likidite Oranı (%)	Zorunlu Rezerv Oranları (%)	Tek Kişiye Kredi/Sermaye (%)	Banka İlgilerine Krediler/Sermaye (%)
Çin	8	1 milyar RMB	25	8	10	Max.Hisseleri Oranında
Hindistan	8	1 Milyar Rupee	25	10	25 (Bağ.grup50)	Yasak
Hong Kong	10-1	150 Milyon HK\$	25	0	25	Toplam 10
Endonezya	4 (2001 sonuna kadar 12)	300 Milyar rupiah	?	3-5	20	10
Kore	8	100 milyar won	30	3	15 (Bağ.grup 45) toplam 500)	
Malezya	8	20 milyar ringgit	15	4	25	Yasak
Filipinler	10	2-5milyar Peso	7	7-10	25	Toplam 100
Singapur	12	1.5 milyar S\$	18	3	25	max.5000\$
Tayland	8,5	?	6	0	25	
Arjantin	11.5	5-15 milyon ABD \$	20		15	5 (teminat.10 toplam 20)
Brezilya	11	9.3 milyar real	Yok	75 (vadesiz) 20 (vadeli)	25	10
Şili	8	25 milyon ABD\$		9(vadesiz) 3.6 (vadeli)	5	Toplam 100
Meksika	8	13 milyon ABD \$		0	Kişi 10 Kuruluş30	Toplam 100
Peru	8.7	16.9 milyon NS	8 20 yapbpara	7 (ülke parası) 38 (yab.para)	10-30	Toplam 75
Venezuela	8	1.2-3 milyar BS.	Yok	19	10 bağlantılı grup 20	yasak
Çek Cumh.	8	500 milyon Crown		5	25 enbüyük 10 kredi toplam 230	20
Macaristan	8	2 milyar forint		12	25 toplam 800	15
Polonya	8	5 Milyon			25 toplam 800	25
Rusya	8	5 milyon			25 toplam 800	20 toplam 50
İsrail	8	10 milyon NIS		8	15 (grup 30)	toplam 10
Suudi Arab.	7	250 milyon SR	20	7(vadesiz) 2 (vadeli)	25-50	10
Güney Afr.	8	250 milyon R	5	2.5	Toplam 800	?

353 bin kişinin kredi sicili bozuldu

Bankalara 2001 yılında 353 bin kişi kredi ya da kredi kartı borcunu ödemedi. Borçları dolayısıyla listeye girenlerin sayısı 775 bin kişiye ulaştı. Ferdi kredi borçlarını ödemeyenlerin sayısı 2000 yılında 44.883 kişi iken bu rakam ağır ekonomik krizin yaşandığı 2001 yılında yüzde 80'lik bir artışla 80.607 kişiye yükseldi.

Kredi kartı borcunu ödemeyenlerin sayısı 1999 yılında 58.818 ve 2000 yılında 73.894 kişi iken 2001'de bu rakam 220.467'ye yükseldi. Kredi kartı borcunu ödemeyenlerin sayısı 2001 yılında bir önceki yıla göre yüzde 300 artış kaydetti. Ferdi kredi ve kredi kartları borçları nedeniyle listeye alınanların sayısı 2001 yılında bir önceki yıla oran-

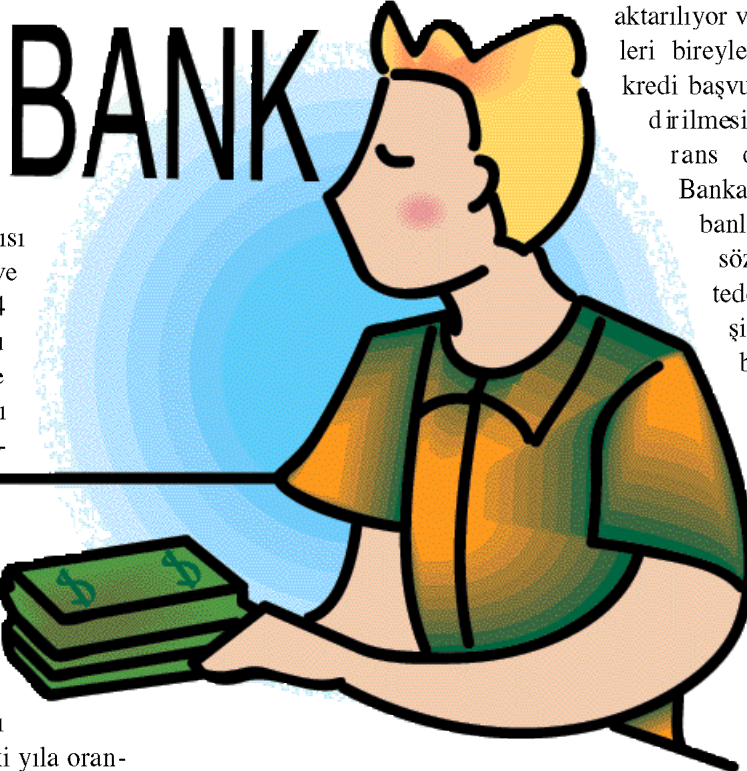
la yüzde 197 artış göstererek 353.256 kişi oldu. Böylece liste toplamı 775.617 kişiye yükseldi.

Merkez Bankası, bankalar ve özel finans kuruluşlarının zamanında ödenmediği için "tasfiye edilecek alacaklar hesabına" ya da "zarar

niteliğindeki krediler hesabına" aldıkları ferdi kredi ve kredi kartlarıyla ilgili istatistikleri açıkladı. "Negatif nitelikli bireysel krediler" olarak sınıflandırılan söz konusu kredilerin sahiplerine ilişkin bilgiler Merkez Bankası tarafından biraraya getirilerek bankalara aktarılıyor ve bankalar bu isimleri bireylerin kredi kartı ve kredi başvurularının değerlendirilmesi aşamasında referans olarak kullanıyor. Bankalar, kendi veri tabanlarında da tuttukları söz konusu "kara listede" ismi yeralan kişilerin kredi kartı ve bireysel kredi istemelerini reddediyor.

Listeye girenler

Bankalar geçen yılın ilk 11 ayında 61 bin 683'ü bireysel kredi borcunu hiç ödemeyen, 18 bin 924'ü de geç öde-



yen olmak üzere toplam 81 bin 607 bireysel kredi müşterisinin ismini Merkez Bankası'na bildirdi. Aynı şekilde kredi kartı borcunu ödemeyen 220 bin 467 kişi ile geç ödeyen 52 bin 182 kişinin ismi de geçen yıl söz konusu listeye girdi. Böylece 2001 yılında borcunu ödemediği ya da geç ödediği için toplam 353 bin 256 kişi bankaların "kara listesine" girmiş oldu.

Geçen yılın ilk 11 ayında bireysel kredi borcunu ödemeyen sayısında 2000 yılının tümüne göre yüzde 170.2, kredi kartı borcunu ödemeyenlerin sayısında ise yüzde 198.3 oranında artış yaşandı. Bireysel kredi borcunu geç ödeyen-

lerin sayısında yüzde 14, kredi kartı borcunu geç ödeyenlerin sayısında ise yüzde 13 oranında azalma yaşandı. 2000 yılında 22 bin 830 kişi bireysel kredi borcunu, 73 bin 894 kişi kredi kartı borcunu ödemediği için, 22 bin 53 kişi bireysel kredi, 60 bin 210 kişi ise geç ödediği için kara listeye alınmıştı.

Kredi kartı ve bireysel kredi borçlarını ödemeyenlerin toplamında ise 2000 yılına göre yüzde 191.7 oranında artış kaydedildi. Geçen yıl 282 bin 150 olan borcunu ödemeyenlerin sayısı 2000 yılında 96 bin 724 kişi olmuştu. Borcunu hiç ödemeyenlerle geç ödeyenlerin

sayısı 2000 yılında 178 bin 987 kişi olan toplamı ise 353 bin 256 kişiyi aştı.

Kara listede 775 bin kişi

Bankaların, bireysel kredi ve kredi kartı başvurularında referans aldıkları listede ismi bulunanların sayısı ise 2001 sonu itibarıyla 775 bin 617 kişiye ulaştı. Bunların 505 bin 370'ini borcunu ödemeyenler, 270 bin 247'si ise geç ödeyenlerden oluşuyor.

Bunların, 15 bin 869'u 1997, 46 bin 303'ü 1998, 181 bin 202'si 1999, 178 bin 987'si 2000 yılında, 353 bin 256'sı ise 2001 yılında listeye alındılar.

Negatif Nitelikli Ferdi Kredi ve Kredi Kartı Adetlerinin Dönemler İtibarıyla Dökümü									
	Ferdî Krediler (A)			Kredi Kartları (B)			Ferdî Kredi ve Kredi Kartları Top. (C=A+B)		
	Borcunu Ödemeyenler	Borcunu Gecikmeli Ödeyenler	Toplam	Borcunu Ödemeyenler	Borcunu Gecikmeli Ödeyenler	Toplam	Borcunu Ödemeyenler	Borcunu Gecikmeli Ödeyenler	Genel Toplam
1997	3,844	505	4,349	9,096	2,424	11,520	12,940	2,929	15,869
1998	9,771	4,596	14,367	18,440	13,496	31,936	28,211	18,092	46,303
1999	31,527	40,024	71,551	53,818	55,833	109,651	85,345	95,857	181,202
2000	22,830	22,053	44,883	73,894	60,210	134,104	96,724	82,263	178,987
2001(*)									
Ocak	3,977	2,264	6,241	11,836	5,878	17,714	15,813	8,142	23,955
Şubat	3,283	1,770	5,053	11,629	6,079	17,708	14,912	7,849	22,761
Mart	4,716	2,316	7,032	18,392	4,918	23,310	23,108	7,234	30,342
Nisan	6,276	2,491	8,767	19,215	7,922	27,137	25,491	10,413	35,904
Mayıs	6,520	2,566	9,086	23,454	7,799	31,253	29,974	10,365	40,339
Haziran	6,177	1,857	8,034	21,610	4,825	26,435	27,787	6,682	34,469
Temmuz	6,842	1,958	8,800	27,261	4,997	32,258	34,103	6,955	41,058
Ağustos	6,629	1,607	8,236	21,071	4,754	25,825	27,700	6,361	34,061
Eylül	5,787	1,043	6,830	21,212	3,384	24,596	26,999	4,427	31,426
Ekim	7,068	727	7,795	20,699	1,158	21,857	27,767	1,885	29,652
Kasım	4,408	325	4,733	24,088	468	24,556	28,496	793	29,289
2001 Top.	61,683	18,924	80,607	220,467	52,182	272,649	282,150	71,106	353,256
Top. (**)	129,655	86,102	215,757	375,715	184,145	559,860	505,370	270,247	775,617
(*) Ferdi kredi ve kredi kartlarında, asgari bildirim limiti uygulamasına 2001 yılından itibaren başlanmıştır. 2001 yılı asgari bildirim limiti ana para tutarı 50 milyon liradır.									
(**) Bildirimler kayıt sayısı bazında olup, bir kişinin birden çok kaydı bulunabilmektedir.									

IMF kredisi gelmeden bitti

Türkiye'nin IMF'den uygulanacak olan ekonomik program için talep ettiği 15.8 milyar dolara karşılık aynı dönemde IMF'e yapması gereken ödemeler 12.7 milyar dolara ulaştı. 2002 yılında toplam borç servisininde 114,3 katrilyon olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

Hazine Müsteşarlığı verilerine göre toplam dış borç stoku 2000 yılı sonuna göre 754 milyon dolar azalma kaydederek 2001 yılının üçüncü çeyreğinde 118.848 milyon dolar seviyesine geldi. Orta ve uzun vadeli dış borç stoku 98 milyar dolar tutarında ve toplam dış borç stokunun yüzde 82.47'sini oluşturuyor.

Toplam dış borç stokunun yüzde 50.42'si ABD doları cinsinden, yüzde 14.47'si Alman markı cinsinden, yüzde 16.07'si Euro, yüzde 5.21'i Japon Yen'i ve yüzde 13.83'lük bölümü ise diğer para birimleri cinsinden oluşuyor.

IMF ödemeleri

2002 yılında 12,7 milyar dolar dış borç servisi planlanıyor.

2002-2004 yılları arasında uygulanacak ekonomik program için 15.8 milyar dolar (12.6 milyar SDR) talep eden Türkiye'nin bu yıl içerisinde IMF'ye yapması gereken geri ödeme tutarı 5.6 milyar doları buldu. Yeni programın uygulanacağı 2002-2004 yıllarını kapsayan üç yıllık dönemde yapılacak toplam ödeme ise şimdiden 12.7 milyar dolar oldu.

IMF, Türkiye'nin Aralık ayında

kullandığı 3.2 milyar dolarlık krediden sonra, kullanılan bu borcun geri ödemesine ilişkin takvim de belli oldu. Geçen yıl 1.1 milyar doları Aralık ayında olmak üzere IMF'ye 1.5 milyar dolarlık geri ödeme yapan Türkiye, gelecek yıl ise toplam 5 milyar 645.4 milyon dolarlık geri ödeme yapacak. Merkez Bankası, Şubat ayından başlayarak, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağus-

Nakit bazda borçlanma (2001)		
	İç borçlanma	İtfa
		(Trilyon TL)
Ocak	2,219	2,561
Şubat	3,003	5,355
Mart	4,092	4,035
Nisan	3,330	3,249
Mayıs	5,810	5,596
Haziran	9,001	8,455
Temmuz	5,642	4,929
Ağustos	6,596	7,696
Eylül	5,872	6,840
Ekim	3,834	6,430
Kasım	12,291	9,586
Aralık	4,7	4,5
Toplam	66,390	69,232

tos, Kasım ve Aralık aylarında yoğun geri ödemelerde bulunacak. IMF'nin yeni niyet mektubunu onaylaması beklenen Şubat ayında 702.6 milyon dolarlık ödeme yapılacaktır. Bu ödeme 7 Şubat'ta gerçekleştirilecek.

Türkiye'nin IMF'ye Mayıs'ta 1 milyar 61.8 milyon, Haziran'da 1 milyar 85.8 milyon, Temmuz'da 361.9 milyon, Ağustos'ta 1 milyar 48.7 milyon, Kasım'da 1 milyar 19 milyon Aralık'ta ise 362 milyon dolarlık geri ödeme yapması gerekiyor.

Bu arada Türkiye'nin 2003 yılında IMF'ye yapması gereken ödeme ana para ve faiz toplamı olarak 2 milyar 929 milyon dolar, 2004 yılında da 4 milyar 124 milyon dolar olarak açıklandı. Bu rakamlar bu yıl içerisinde IMF'den kullanılması beklenen kredilerin vade yapısına göre daha da yükselecek.

Türkiye'nin toplam iç borç stoğu 2001 yılı sonu itibarıyla 122.199 trilyon TL'ye ulaştı.

Ekim ayı süresince 3.1 katrilyon TL'lik kısmi piyasalardan olmak üzere toplam 3.8 katrilyon TL tutarında borçlanma gerçekleştirirken, piyasalara toplam 3.9 katrilyon TL tutarında ödeme yapıldı. Hazine Müsteşarlığı'nın Ekim ayı içerisinde gerçekleştirdiği toplam ödeme tutarı 6.4 katrilyon TL oldu. Söz konusu tutarın 1.8 katrilyon TL'lik kısmi kamuya,

0.7 katrilyon TL'lik kısmi kamu kurumlarına yapılmış satışların ödemeleri ve 3.9 katrilyon TL'lik kısmi piyasaya yapılan ödemelerden oluştu.

Hazine Müsteşarlığı, Kasım ayında 5 katrilyon TL'lik kısmi IMF kaynakları karşılığı Merkez Bankası'na ihraç edilen Devlet İç Borçlanma Senedinden, 4.8 katrilyon TL'lik kısmi piyasalardan ve 2.4 katrilyon TL tutarındaki kısmi ise kamu kurumlarından

Aralık ayı süresince gerçekleştirilen işlemler sonucunda 4.7 katrilyon TL'lik kısmi piyasalardan ve 623.8 trilyon TL'lik kısmi fon, akıf gibi kamu kurumlarınca satın alınan senetlerden oluşmak üzere toplam 5.3 katrilyon TL tutarında borçlanma gerçekleştirildi. Buna karşılık Aralık ayında 4.5 katrilyon TL'lik bölümü piyasalara, 1.1 katrilyon TL kamuya ve kalan 0.4 katrilyon kamu kurumlarına yapılmış satışların ödemelerinden oluşmak üzere toplam 6.1 katrilyon TL tutarında itfa gerçekleştirilerek, program hedefi olan 5.6 katrilyon TL aşılmış oldu.

2002 hedefleri

2001 yılı sonunda 122 katrilyon liralık iç borç, 37.7 milyar dolarlık da dış borcu bulunan Hazine, 2002 yılının tümünde toplam 114.3 katrilyon liralık iç ve dış borç geri ödemesi yapacak. Ödemelerin 98.2 katrilyonunu iç borç geri ödemeleri oluşturuyor. Hazine, iç

piyasalardan 74.4 trilyon lira borçlanmayı planlıyor. Piyasaya yapılacak iç borç geri ödemesinin yüzde 85'inin yeni borçlanmayla geri alınması gündemde. 2002 yılında iç borçlanmasının vadesini uzatacak bir politika izlemeye hazırlanan Hazine, borçlanmasını ortalama yüzde 69.1 faizle yapmayı hedefliyor.



oluşmak üzere toplam 12.2 katrilyon TL tutarında iç borçlanma gerçekleştirdi. Kasım ayında yapılan toplam ödeme ise 9.6 katrilyon tutarında oldu. Söz konusu tutarın 1.6 katrilyon TL'lik kısmi kamuya, 5.7 katrilyon TL'lik kısmi piyasalara ve kalan 2.3 katrilyon TL'lik kısmi kamu kurumlarına yapılmış satışların ödemeleri.

Hazine, 122.2 katrilyon liralık iç, 37.7 milyar dolarlık da dış borç stokuyla girdiği 2002 yılında 114.3 katrilyon liralık iç ve dış borç anapara ve faiz geri ödemesi yapacak. 98.2 katrilyon iç borç, 16.1 katrilyon dış borç geri ödemesi bulunan Hazine, iç piyasadan 74.4 katrilyon, IMF ve Dünya Bankası'ndan alınacaklar dahil dışardan da 22 katrilyona yakın borç kullanmayı planlıyor.

Kamuoyuna iç ve dış borçların sürdürülebilirliği konusunda sürekli güven vermeye çalışan Hazine, 2002 yılı iç ve dış borç geri ödemelerinin finansmanını nasıl yapacağını belirledi.

Buna göre, geçen yıl 83.5 katrilyon lira olarak gerçekleşen iç ve dış borç anapara ve faiz ödemeleri, bu yıl 114.3 katrilyon lirayı bulacak. Hazine, bu yılın tümünde 98.2 katrilyon lira iç borç geri ödemesi yapacak. Bu geri ödemelerin, 60.4 katrilyonunu anapara, 37.8 katrilyonunu ise faiz ödemeleri meydana getiriyor. Geçen yıl ise 70.5 katrilyon lira olan iç borç ödemelerinin 43.2 katrilyonunu anapara, 27.3 katrilyonunu ise faiz ödemeleri oluşturmuştu.

Bu yılki iç borç geri ödemelerinin 73.9 katrilyon lira ile en büyük bölümü piyasalara yapılacak. Kamu kesimine yapılması gereken ödemeler ise 24.3 katrilyon lira civarında bulunuyor.

Dış borç ödemeleri

Geçen yıl 13.1 katrilyon lira olan Hazine'nin dış borç ödemeleri ise bu yıl 10.5 katrilyonu anapara 5.6 katrilyonu da faiz olmak üzere toplam 16.1 katrilyon liraya yükselecek.

Borçlanmalar

Uzun bir aradan sonra, yeniden iki yıl vadeli değişken faizli borçlanmaya başlayan Hazine, 114.3 katrilyon lira olan borç geri ödemelerinin 74.4 katrilyon lira ile yüzde 65'lik bölümünü yeni iç borçlanmayla karşılamayı planladı. Bu borcun 63.6 katrilyon lirasının piyasalardan alınması, diğer kamu kuruluşlarından ise 10.8 katrilyon liralık borçlanmaya gidilmesi hedefleniyor. Hazine, geçen yılki 83.5 katrilyonluk ödemelerin ise 53.3 katrilyonunu iç borçlanma ile karşılamış ve bu-

nun 43.3 katrilyonu piyasadan, 10 katrilyonu kamu kurumlarından alınmıştı.

Hazine, 114.3 katrilyonluk finansmanın 16.3 katrilyonunu faiz dışı bütçe fazlasıyla, başka bir ifadeyle bütçe gelirleriyle karşılayacak. Özelleştirme gelirlerinin ise 1.3 katrilyonu borç ödemeleri için kullanılacak. IMF ve Dünya Bankası'ndan 16.6 katrilyon liralık yeni borç kullanmayı hedefleyen Hazine, uluslararası piyasalardan da 5.2 katrilyon borçlanabileceğini düşünüyor.

2001-2002 Finansman Durumu (Katrilyon TL)		
	2001 Geçici	2002 Tahmin
Toplam Borç Servisi	83,5	114,3
İç Borç Servisi	70,5	98,2
Anapara	43,2	60,4
Faiz	27,3	37,8
İç Borç Servisi	70,4	98,2
Piyasalara	44,5	73,9
Kamu Kesimine	25,9	24,3
Dış Borç Servisi	13,1	16,1
Anapara	9,4	10,5
Faiz	3,7	5,6
Finansman	83,5	114,3
İç Borçlanma	53,3	74,4
Piyasalardan İç Borçlanma	43,3	63,6
Kamu Kurumlarından Borçlanma	10,0	10,8
Diğer	30,2	39,9
Faiz-dışı Fazla	11,1	16,3
Özelleştirme	1,4	1,3
Uluslararası Kuruluşlar (IMF-DB)	14,3	16,6
Dış Borçlanma	3,7	5,2
Kasa Kullanımı	-0,3	0,6
Toplam İç Borçlanma/İç Borç Servisi	% 76	% 76
Piyasalardan İç Borçlanma/Piyasalara İç Borç Servisi	% 97	% 85

İhracat yüzde 14 arttı

Yüksek oranlı devalüasyon ve yaşanan ekonomik daralmanın sonucu, 2000 yılı sonuna doğru aylık 5 milyar dolar civarında gerçekleşmeye başlayan ithalat, 2001 yılında 3-3,5 milyar dolar seviyelerine geriledi. İhracatçı birliklerinin verilerine göre ihracat 2001 yılında 31.064 milyon dolara ulaşarak bir önceki yıla göre yüzde 14,2 oranında artış kaydetti. Şubat ayından itibaren ithalatta görülen gerileme; ekonomideki daralma, fiili devalüasyon ve kriz ortamı nedeniyle Mart ayından itibaren hızlandı. Kasım 2001'e ilişkin KDV verileri ithalattaki yüksek oranlı gerilemenin devam etmekte olduğunu gösteriyor. Bu çerçevede, 2001 yılı toplam ithalatının bir önceki yıla göre yüzde 25 oranında bir gerilemeyle 41 milyar dolar civarında gerçekleşeceği tahmin ediliyor.

Ocak-Kasım döneminde DIE verilerine göre yüzde 12,1 oranında bir artış gösteren ihracatın ise, İhracatçı Birlik kayıtları göz önüne alındığında Kasım ve Aralık aylarında artış trendini sürdürmekte olduğu görülüyor. Bununla birlikte, özellikle ihracatta önemli bir paya sahip olan hazır giyim ve konfeksiyon sektörünün ihracat performansındaki olumsuzluk nedeniyle 2001 yılı genelinde toplam ihracattaki artışın ancak yüzde 14 civarın-

da olacağı ve böylece ihracatın 2001 yılını 31 milyar doların biraz üzerinde kapatması bekleniyor.

Böylece, söz konusu ithalat ve ihracat tahminlerinin doğal bir sonucu olarak, 2001 yılında "CIF İthalat-FOB İhracat" anlamında dış ticaret açığının 2000 yılına göre yüzde 60 civarında bir azalma ile 26,7 milyar dolardan 10 milyar dolara gerilemesi beklenmekte.

İhracatçı Birlikleri kayıtlarına göre ihracat 2001 yılı Ocak-Aralık döneminde ulaşılan 31.064 milyon dolarlık ihracat ile yüzde 14,2 oranında artmıştı. Artış, yılın birinci çeyreğinde yüzde 9,8 oranında, ikinci çeyreğinde yüzde 15,5 oranında, üçüncü çeyreğinde yüzde 16,6 oranında ve dördüncü çeyreğinde yüzde 14,7 oranında gerçekleşti.

İhracat

2001 yılında aylar itibarıyla artış oranları farklılık göstermesine rağmen, birlik kayıtlarında, ihracatın aylık değeri düzgün bir şekilde 2,4-2,6 milyar dolar arasında seyrretti. Ekim ve Kasım ayı ihracat değerleri ise, Mayıs ayında olduğu gibi, 2001 yılı aylık ortalama ihracat değerini oldukça aşarak sırasıyla 2.841 ve 2.857 milyon dolar olarak gerçekleşti.

2001 Ocak-Aralık döneminde ihra-

catçı birlikleri sektörel tasnif sistemine göre ihracatta en büyük paylara sahip mal gruplarından "taşıt araçları ve yan sanayii", "demir ve demir dışı metaller", "elektrikli ve elektronik cihazlar ve makineler", "kimyevi maddeler" ve "tekstil ve hammaddeleri" ihracatında önemli artışlar gerçekleştirdi. Bunlar içerisinde "taşıt araçları ve yan sanayii", ihracatta en büyük gelişmeyi gösteren sektör olup; söz konusu sektörün ihracatı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 45,7 artış göstererek 2.684 milyon dolardan 3.912 milyon dolara yükseldi. Buna karşın, Türkiye'nin ihracatı içinde en büyük sektör konumunda olan "hazır giyim-konfeksiyon" ihracatı Ocak-Aralık döneminde sadece yüzde 0,1 oranında arttı. Diğer önemli madde birliklerinden "hububat, bakliyat, yağlı tohumlar", "yaş meyve sebze", "fındık ve mamulleri", "ağaç ve orman ürünleri" ve "çimento ve toprak ürünleri" ve ihracatında da önemli artışlar yaşandı.

İhracat Kayıtları

Aralık ayında ülke grupları itibarıyla Birlik Kayıtları incelendiğinde Orta Doğu ülkelerine ihracatın artışını sürdürmekte olduğu, BDT ülkelerine dönük ihracatın Kasım ayında olduğu gibi Aralık ayında da artışını sürdürdüğü görülmekte-

dir. Ayrıca, bu dönemde Almanya ve Fransa'ya yapılan ihracatın düşmesi AB'ye gerçekleştirilen ihracat artışı sınırlamış, ABD ve Kuzey Afrika'ya gerçekleştirilen ihracat da Aralık ayında düşmüştür.

2001 yılının Ocak-Aralık döneminde en önemli pazarımız olan AB ülkelerine yapılan ihracat özellikle İtalya'ya gerçekleştirilen ihracattaki yüksek oranlı artış sayesinde yüzde 13,5 oranında genişlerken, Ortadoğu ülkelerine yapılan ihracat yüzde 36,0 ve BDT ülkelerine yapılan ihracat yüzde 13,7 oranında yükselmiştir. Bu dönemde ABD'ye dönük ihracat yüzde 0,6 oranında düşmüştür

İthalat

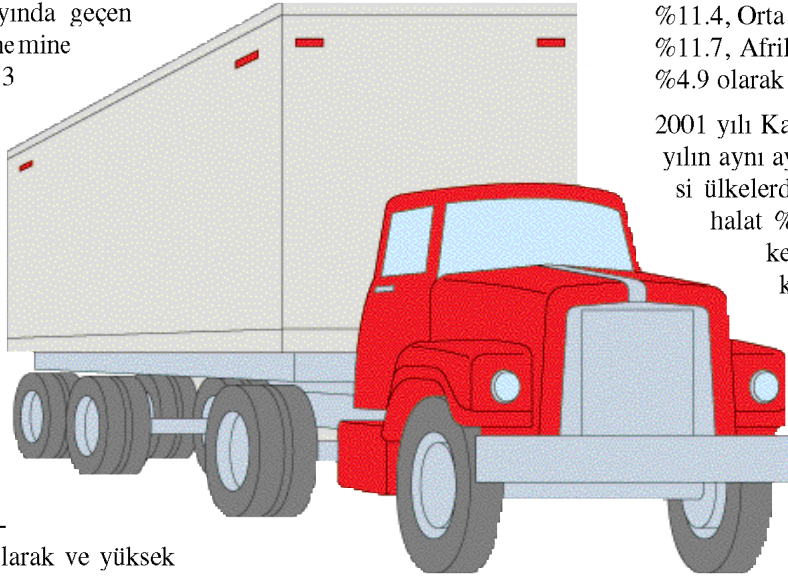
İthalat, Ekim ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 34,3 oranında azalmıştır. Söz konusu gelişmede, Ekim ayında, tüm önemli mal gruplarının ithalatında yüksek oranlarda düşüşler yaşanmış olması etkili olmuştur. 2001 yılında Ocak ayındaki artıştan sonra, ithalatın sürekli olarak ve yüksek oranlarda azalması yüksek oranlı devalüasyon ve ekonomideki daralmanın bir sonucudur.

2001 yılı Ocak-Kasım döneminde ithalat geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 25,8 oranında azalmıştır. Gerileme tüketim ve yatırım malları ithalatında daha yüksek seviyede gerçekleşmiştir.

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre; 2001 Ocak-Kasım döneminde; 2000 yılının aynı dönemine göre ihracat %13.2 artarak 28,620 milyon dolar, ithalat %25.8 azala-

rak 37,154 milyon dolar olarak gerçekleşti. 2000 Ocak-Kasım döneminde 24,779 milyon dolar olan dış ticaret açığı, 2001 yılı Ocak-Kasım döneminde %65.6 oranında azalarak 8,534 milyon dolar olarak gerçekleşti. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 2000 yılının ilk onbir aylık döneminde %50.5 iken, 2001 yılının aynı döneminde %77.0'a yükseldi.

2001 yılı Kasım ayında 2000 yılının aynı ayına göre; imalat sanayii ürünleri ihracatı %15.4 artarken, tarım ve ormancılık ürünleri ihracatı %12.9, madencilik ve taşocakçılığı ürünleri ihracatı %12.3 oranında düşüş gösterdi. Aynı dönem-



de; sermaye malları ithalatı %52.1, ara malları ithalatı %24.9, tüketim malları ithalatı ise %59.0 oranında azaldı.

2001 yılı Kasım ayında bir önceki yılın aynı ayına göre; OECD üyesi ülkelere yapılan toplam ihracat %8.3, OECD üyesi olmayan ülkelere yapılan ihracat %19.2, Türkiye Serbest Bölgelerine yapılan ihracat %17.1 oranında arttı. Aynı dönemde Avrupa Birliği ülkelerine %11.9 daha fazla ihracat yapılırken, Diğer OECD ülkelerine %4.2,

EFTA ülkelerine %2.3 oranında daha az ihracat yapıldı. Kasım ayında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Bağımsız Devletler Topluluğu, İslam Konferansı Teşkilatı, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelere ve Türk Cumhuriyetlerine yapılan ihracatta artış görüldü.

2001 yılı Kasım ayı ihracatının %62.6'si OECD ülkelere, %33.8'ü OECD üyesi olmayan ülkelere ve %3.6'ü Türkiye Serbest Bölgelerine yapıldı. AB ülkelerinin ihracatımız içerisindeki payı 2000 Kasım ayında %50.2 iken, 2001 yılı Kasım ayında %50.1 olarak gerçekleşti. 2001 yılı Kasım ayı ihracatı içerisinde OECD üyesi olmayan Avrupa ülkelerinin payı %11.4, Orta Doğu ülkelerinin payı %11.7, Afrika ülkelerinin payı ise %4.9 olarak gerçekleşti.

2001 yılı Kasım ayında bir önceki yılın aynı ayına göre; OECD üyesi ülkelere yapılan toplam ithalat %40.5 oranında azalırken, Avrupa Birliği ülkelerinden %42.7, EFTA ülkelerinden %40.2, Diğer OECD ülkelerinden %34.0 oranında daha az ithalat yapıldı. Ayrıca; Bağımsız Devletler Topluluğu, Karadeniz Ekonomik İşbirliği, Türk Cumhuriyetleri ve İslam Konferansı Teşkilatı üyesi ülkelere yapılan ithalatta azalış görüldü.

2001 yılı Kasım ayı ithalatının %60.7'si OECD ülkelerinden, %38.4'ü OECD üyesi olmayan ülkelere ve %1.0'ı Türkiye Serbest Bölgelerinden yapıldı. İthalatımız içerisinde Avrupa Birliği ülkelerinin payı 2000 Kasım ayında %47.8 iken, 2001 Kasım ayında %42.6 olarak gerçekleşti.

Gayri Safi Hasıla'nın yüzde 37'si Marmara Bölgesinde

Devlet İstatistik Enstitüsü 2000 yılına ilişkin "İller İtibariyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla" değerlerinin cari ve 1987 yılı sabit fiyatlarıyla açıkladı.

Türkiye Gayri Safi Yurtiçi Hasıla-sındaki gelişmelerin zaman içerisinde illere göre nasıl bir dağılım gösterdiğinin tespit edilmesi, illerin Türkiye Ekonomisine katkısının faaliyet kollarına göre belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen iller ve bölgeler itibariyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla 2000 yılı sonuçlarına göre Marmara Bölgesi %37.0'luk pay ile Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya en yüksek katkıyı, Doğu Anadolu Bölgesi %4.1 ile en düşük katkıyı sağladı.

2000 yılında 1999 yılına göre sabit

fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla gelişme hızı; Marmara Bölgesinde %8.1, Ege Bölgesinde %8.7, Akdeniz Bölgesinde %3.8, İç Anadolu Bölgesinde %9.6, Karadeniz Bölgesinde %4.8, Doğu Anadolu Bölgesinde %4.3 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %5.5 oldu.

İllerin cari fiyatlarla Türkiye Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içindeki payına göre yapılan sıralamada İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa, Adana, İçel, Antalya, Konya ve Manisa illeri ilk on sırada yer almışlardır. Bu illerin Türkiye Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içindeki toplam payı %58.8 olurken Şırnak, Gümüşhane, Bingöl, Kilis, Hakkari, Bartın, Iğdır, Tunceli, Ardahan ve Bayburt illerinin her birinin Gayri

Safi Yurtiçi Hasıla içindeki payı ise %0.1'dir.

2000 yılında, bir önceki yıla göre Türkiye Gayri Safi Yurtiçi Hasıla-sındaki gelişme %7.4 oldu. Türkiye ortalamasının üzerinde gelişme gösteren 25 il yer aldı.

İllerin dolar değeri ile Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasılası hesaplandığında Kocaeli ili 7556 dolarla birinci ilimiz olurken bu ili Bolu, Yalova, İstanbul, Kırklareli, İzmir, Muğla, Ankara, Zonguldak ve Edirne izledi. En düşük kişi başına gelir 725 dolarla Muş ilimizde yer aldı. En düşük kişi başına geliri olan son on ilimiz ise Mardin, Kars, Hakkari, Van, Bingöl, Ardahan, Bitlis, Şırnak, Ağrı ve Muş illeri.

2000 Yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın Bölgelere Göre Dağılımı

Bölgeler	Cari Fiyatlarla			Sabit Fiyatlarla		
	GSYİH (Milyon TL)	Pay %	Gelişme Hızı %	GSYİH (Milyon TL)	Pay %	Gelişme Hızı %
Marmara Bölgesi	46 145 179 150	37.0	63.4	45 117 496	38.0	8.1
Ege Bölgesi	19 036 526 989	15.3	62.4	19 904 085	16.8	8.7
Akdeniz Bölgesi	15 024 442 454	12.0	58.0	13 931 730	11.7	3.8
İç Anadolu Bölgesi	21 130 036 113	17.0	61.6	19 087 554	16.0	9.6
Karadeniz Bölgesi	11 780 461 310	9.5	55.1	10 790 650	9.1	4.8
Doğu Anadolu Bölgesi	5 162 548 029	4.1	54.3	3 889 589	3.3	4.3
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	6 304 264 231	5.1	60.5	6 068 009	5.1	5.5
T Ü R K İ Y E	124 583 458 276	100.0	60.9	118 789 113	100.0	7.4

2001'de 16 bin şirket ve firma kapandı

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre 2001 yılında 2464 şirket ve kooperatif ile 13707 firma kapandı. Kapanan şirket ve kooperatif sayısında bir önceki yıla göre yüzde 30.54'lik artış gerçekleşti.

Firma sayısında ise bir önceki yıla göre yüzde 13.70'lik artış yaşandı. Yeni açılan şirket ve kooperatif sayısında bir önceki yıla göre yüzde 10.54 geriledi. Yeni açılan firma sayısında da yüzde 24.44'lük düşüş yaşandı.

Açılan 29 665 şirketin 10 852'si toptan ve perakende ticaret; motosiklet ve motorlu araçlar ile kişisel eşyalar ve ev eşyalarının onarımı, 6092'si imalat, 3592'si inşaat, 2802'si gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, 2359'u ulaştırma, depolama ve haberleşme, 1063'ü otel ve lokantalar, 777'si mali-aracı kuruluş faaliyetleri, 663'ü sağlık işleri ve sosyal hizmetler, 424'ü eğitim, 396'sı diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri, 314'ü tarım, avcılık ve ormancılık, 203'ü madencilik ve taşocakçılığı, 50'si kamu yönetimi ve sa-

vunma; zorunlu sosyal güvenlik, 39'u balıkçılık, 38'i elektrik, gaz ve su, 1'i evlerde yaptırılan hizmet işleri sektöründe yer aldı.

2001 yılında 12 295 şirket 12 894 571 Milyon TL. sermaye artırımında, sermayesi 96 901 Milyon TL. olan 6 şirkette sermaye azaltımında bulunmuş, sermayesi 43 286 192 Milyon TL. olan 175 şirket statü değiştirmiş ve sermayesi 10 824 827 Milyon TL. olan 2 464 şirket kapandı.

Açılan-kapanan şirketler ve firmalar

Sermaye artırımında bulunan 12 295 şirketin 4664'ü imalat, 3502'si toptan ve perakende ticaret; motosiklet ve motorlu araçlar ile kişisel eşyalar ve ev eşyalarının onarımı, 1155'i inşaat, 791'i ulaştırma, depolama ve haberleşme, 671'i gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, 428'i mali-aracı kuruluş faaliyetleri, 346'sı otel ve lokantalar, 220'si diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri, 173'ü sağlık işleri ve sosyal hizmetler, 125'i eğitim, 99'u madencilik ve taşocakçılığı, 74'ü tarım, avcılık ve ormancılık, 30'u

elektrik, gaz ve su, 13'ü balıkçılık, 4'ü kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik sektöründe bulunmakta.

Statü değiştiren 175 şirketin 59'u toptan ve perakende ticaret; motosiklet ve motorlu araçlar ile kişisel eşyalar ve ev eşyalarının onarımı, 49'u imalat, 17'si ulaştırma, depolama ve haberleşme, 16'sı inşaat, 13'ü gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, 7'si otel ve lokantalar, 5'i sağlık işleri ve sosyal hizmetler, 3'ü eğitim, 2'si madencilik ve taşocakçılığı, 2'si mali-aracı kuruluş faaliyetleri, 1'i tarım, avcılık ve ormancılık, 1'i diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri; kapanan 2464 şirketin 929'u toptan ve perakende ticaret; motosiklet ve motorlu araçlar ile kişisel eşyalar ve ev eşyalarının onarımı, 638'i imalat, 267'si inşaat, 192'si gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, 116'sı mali-aracı kuruluş faaliyetleri, 114'ü ulaştırma, depolama ve haberleşme, 91'i sağlık işleri ve sosyal hizmetler, 52'si otel ve lokantalar, 20'si diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet

	Yıllık	Yıllık	Değişim oranı
	2000	2001	(%)
Yeni açılan şirketler ve kooperatifler	33161	29665	-10.54
Kapanan Şirketler ve kooperatifler	1887	2464	30.57
Yeni açılan firmalar	21404	16171	-24.44
Kapanan firmalar	12055	13707	13.70

faaliyetleri, 19'u eğitim, 13'ü tarım, avcılık ve ormancılık, 9'u madencilik ve taşocakçılığı, 2'si elektrik, gaz ve su, 2'si kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik sektöründe bulunmaktadır.

Açılan 16171 firmanın 9534'ü toptan ve perakende ticaret; motosiklet ve motorlu araçlar ile kişisel eşyalar ve ev eşyalarının onarımı, 1455'i imalat, 1322'si inşaat, 987'si gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, 873'ü mali-aracı kuruluş faaliyetleri, 822'si ulaştırma, depolama ve ha-

berleşme, 709'u otel ve lokantalar, 200'ü diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri, 117'si eğitim, 48'i sağlık işleri ve sosyal hizmetler, 42'si tarım, avcılık ve ormancılık, 42'si madencilik ve taşocakçılığı, 13'ü balıkçılık, 5'i kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, 2'si elektrik, gaz ve su sektöründe bulunmaktadır.

Kapanan 13707 firmanın 10128'i toptan ve perakende ticaret; motosiklet ve motorlu araçlar ile kişisel eşyalar ve ev eşyalarının

onarımı, 867'si imalat, 804'ü inşaat, 665'i gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, 447'si ulaştırma, depolama ve haberleşme, 302'si mali-aracı kuruluş faaliyetleri, 269'u otel ve lokantalar, 75'i diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri, 51'i eğitim, 40'ı tarım, avcılık ve ormancılık, 37'si sağlık işleri ve sosyal hizmetler, 18'i madencilik ve taşocakçılığı, 2'si balıkçılık, 2'si evlerde yaptırılan hizmet işleri sektöründe bulunmaktadır.

Yeni kurulan ve kapanan firmaların iktisadi faaliyet kollarına göre sayıları						
Yıllık/2001						
İktisadi faaliyet kolları	2000 Türkiye		2001 Türkiye		Değişim oranı	
	Açılan	Kapanan	Açılan	Kapanan	Açılan %	Kapanan %
Genel Toplam	21 404	12 055	16 171	13 707	-24.45	13.70
Tarım, avcılık ve ormancılık	73	56	42	40	-42.47	-28.57
Balıkçılık	10	6	13	2	30.00	-66.67
Madencilik ve taşocakçılığı	71	22	42	18	-40.85	-18.18
İmalat.	2 269	874	1 455	867	-35.87	-0.80
Elektrik, gaz ve su	9	3	2	-	-77.78	-
İnşaat	1 873	694	1 322	804	-29.42	15.85
Toptan ve perakende ticaret; motosiklet ve motorlu araçlar ile kişisel eşyalar ve ev eşyalarının onarımı	11 613	9 014	9 534	10 128	-17.90	12.36
Otel ve lokantalar	902	259	709	269	-21.40	3.86
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	1 102	383	822	447	-25.41	16.71
Mali-aracı kuruluşların faaliyetleri	1 064	163	873	302	-17.95	85.28
Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri	1 875	461	987	665	-47.36	44.25
Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	2	-	5	-	150.00	-
Eğitim	188	38	117	51	-37.77	34.21
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	78	29	48	37	-38.46	27.59
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri	275	53	200	75	-27.27	41.51
Evlerde yaptırılan hizmet işleri	-	-	-	2	-	-
Uluslararası örgütler ve temsilcilikleri	-	-	-	-	-	-
DİE, Açılan-Kapanan Firmalar, Yıllık/2001						

Tarım, enflasyonu yukarı çekti

Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 4,2, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 92 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 66,8 artış gerçekleştirdi. Ocak ayındaki yüzde 4,2 oranındaki artışın 0,6'sı devlet sektöründeki fiyat artışlarından, 3,6'sı ise özel sektördeki fiyat artışlarından kaynaklandı.

Tüketici Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 5,3, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 73,2 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 57,5 artış gerçekleşti. Yüzde 5,3'lük artışın ana harcama grupları itibarıyla dağılımında yüzde 2,6 ile en büyük pay gıda, içki ve tütün

grubunda yaşandı. Yoğun kar yağışları ve sel nedeniyle sebze, meyve fiyatlarında görülen artış özellikle tüketici enflasyonunun beklentilerin üzerinde çıkmasına neden oldu. Ocak ayının zam şampiyonu yüzde 85,8 ile ıspanak olurken, sektörel bazda en yüksek fiyat artışı tarımda gerçekleşti. Sektörel bazda tarım sektöründe yüzde 10,8'lik bir artış yaşandı.

Çekirdek enflasyon olarak nitelenen imalat sanayinde özel sektördeki fiyat artışı yüzde 2,1 olarak hesaplandı. Çekirdek enflasyon geçen yıl Aralık ayında yüzde 2,4 olmuştu.

TEFE	OCAK 2002	OCAK 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	4,2	2,3
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	4,2	2,3
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	92,0	28,3
(01.02.2001-31.01.2002) - (01.02.2000-31.01.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	66,8	48,0

TÜFE	OCAK 2002	OCAK 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	5,3	2,5
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	5,3	2,5
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	73,2	35,9
(01.02.2001-31.01.2002) - (01.02.2000-31.01.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	57,5	52,0

	2001	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TEFE	Bir öncek aya göre değişim	2,3	2,6	10,1	14,4	6,3	2,9	3,3	3,5	5,4	6,7	4,2	4,1
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	2,3	5,0	15,6	32,2	40,5	44,5	49,3	54,6	62,9	73,8	81,1	88,6
TÜFE	Bir öncek aya göre değişim	2,5	1,8	6,1	10,3	5,1	3,1	2,4	2,9	5,9	6,1	4,2	3,2
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	2,5	4,4	10,7	22,1	28,3	32,3	35,5	39,5	47,7	56,6	63,3	68,5

Dünya ekonomisi

Asya'da kriz sinyalleri

Japon Yeni'nin değer kaybı Asya ülkeleri para birimlerini devalüasyon baskısı altına aldı. Çin Merkez Bankası, Japon Yeni'nin daha fazla değer kaybetmesinin Çin'de devalüasyon baskısını arttırdığını açıkladı. Çin'in gerçekleştireceği bir devalüasyonun Asya ülkeleri para birimlerinde domino etkili değer kayıpları yaratması bekleniyor. Bölgenin güçlenen ekonomisi Çin 1997 Asya krizinde devalüasyona direnmiş ve bunu başarmıştı. Ancak bölgenin lider ekonomisi Japonya'nın uzun süredir istikrarı sağlayamaması bölge ülkelerinde endişe kaynağı oluşturuyor.

Çin döviz stokunun 2001 yılı sonunda 212 milyar 200 milyon dolara ulaştığı açıklandı. Çin ekonomisi yıllık yüzde 7 oranında büyüme kaydetti. Yüksek büyümenin arkasında yatan temel faktör, göreceli olarak yavaşlamasına rağmen yıllık yüzde 7 oranında artan ihracat yatıyor.

Asya ekonomileri içinde durumu en zayıf olan ülke olarak Güney Kore gözüküyor. Güney Kore'nin 2001 yılı sonu itibarıyla yüzde 3.5 oranında büyüme kaydetmesi bekleniyor

Japonya

Japon ekonomisi 2001 yılının üçüncü üç aylık döneminde yıllık yüzde 0.5 oranında gerilerken, bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 2.2 oranında küçüldü. Ülkede iflaslar ve işten çıkarmalar devam ediyor. Bu durum ekonomiyi genel anlamda oldukça olumsuz etkiliyor. İşsizlik oranı Ekim ayında yüzde 5.4 iken, bu oran Kasım ayında rekor seviyeye, yüzde 5.5'e yükseldi. Ülkede 3.5 milyon işsiz bulunuyor. Ülkede sa-

nayi üretimi incelendiğinde, Kasım ayında yıllık üretim yüzde 13.1 oranında geriledi. Söz konusu oran son 14 yıldaki en yüksek daralmaya işaret ediyor. Bütün bu olumsuz göstergelerin yanında fiyatlar düşmeye devam ediyor. Kasım ayında tüketici fiyatları yıllık yüzde 1 oranında geriledi. Ülkede büyümenin bir süre daha gerilemesi bekleniyor.

Kasım ayında Japonya'da hanehalkı harcamalarını ölçen endeksin gerilemesi, ekonominin önümüzdeki altı ay içinde daralmaya devam edeceğinin altını çizdi. Son yıllarda sürekli daralan ekonominin 2002 yılı içinde büyüme kaydetmeyeceği tahmin ediliyor. 2001 yılında olumsuz koşullara rağmen yüksek oranlarda sayreden otomobil satışlarının bile 2001 yılının Aralık ayında yıllık yüzde 7.6 oranında gerilediği gözlemlendi. Japonya'da otomobil piyasasının 2002 yılı içinde yüzde 0.7 oranında daralması bekleniyor.

ABD

Amerika Birleşik Devletleri'nde güncellenen son verilere göre 2001 yılı üçüncü üç aylık döneminde gayri safi yurtiçi hasıla yüzde 1 oranında geriledi. 2001 yılının dördüncü üç aylık dönemine ait büyüme rakamları açıklanmakla beraber söz konusu dönemde büyümenin negatif olması bekleniyor. Amerikan ekonomisinin büyüme konusunda pozitif rakamları ancak 2002 yılında görülebileceği tahmin ediliyor. Amerika Birleşik Devletlerinde Aralık ayında hem yeni siparişler hem de üretim Kasım ayından sonra ikinci defa önemli ölçüde artmış ve bu durum 2002 yılının ilk çeyreğinde büyüme

rakamları için olumlu bekleşimlerin artmasına neden oldu. Savunma siparişleri dışındaki siparişler Ekim ayında aylık yüzde 2.9 oranında artmış, bu oran Kasım ayında yüzde 0.8 olarak gerçekleşmiştir. Aralık ayında işsizlik oranı son altı yılın en yüksek oranı olan yüzde 5.8'e yükseldi. İşsizlikteki artışa karşılık tüketici güveninin Aralık ayında yükselmesi, ev satışlarındaki artış, imalat ve hizmetler sektöründe yeni siparişlerin artması, durgunluğun sona ereceği yönündeki ilk sinyalleri oluşturdu.

Ülkede işsizlik oranının yüzde 6.1'lere kadar yükselmesi beklenmektedir. FED bu koşullar doğrultusunda faiz oranlarını 2001 yılı içinde 11 kere düşürerek referans faiz oranını yüzde 1.75'e kadar indirmiştir. Amerika Birleşik devletlerinde tüketici fiyatları Ekim ayında aylık yüzde 0.3 oranında geriledikten sonra Kasım ayında değişmemiştir. Enerji fiyatları Ekim ayında yüzde 6.3 oranında gerilerken, bu oran Kasım ayında yüzde 4.4 olarak gerçekleşmiştir. Yiyecek ve enerji fiyatlarının dışarıda tutulduğu çekirdek tüketici fiyatları Kasım ayında aylık yüzde 0.4 oranında yükseldi. 2001 yılının ilk 11 ayında ise tüketici fiyatlarındaki artış yüzde 1.9 olarak gerçekleşti.

Almanya

Alman ekonomisi 2001 yılının üçüncü üç aylık döneminde de bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 0.1 oranında gerilemiş yıllık olarak ise yüzde 0.3 oranında artmıştır. Gayri safi yurtiçi hasılanın alt kalemleri incelendiğinde, söz konusu

dönemde özel tüketim harcamalarının bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 0.2 oranında gerilediği gözlenmektedir. Ülkede 2002 yılına ait büyüme tahminleri yüzde 1.25'den yüzde 0.75'e düşürülmüştür. Almanya'da 2001 yılı son üç aylık döneminde de büyümenin negatif gerçekleşmesi beklenmektedir. Büyümedeki olumsuz gelişmenin sonucunda Aralık ayında ülkede işsizlik yüzde 9.6'ya yükselmiştir.

İngiltere

İngiltere'de 2001 yılı üçüncü üç aylık döneminde gayri safi yurtiçi hasıla bir önceki üç aylık döneme göre yüzde 1.7 oranında yıllık olarak ise yüzde 2.2 oranında büyüdü. 2002 yılında İngiltere'de büyümenin pozitif yönde gelişmesi beklenmekte. 2002 yılı için İngiltere büyüme rakamlarının Euro alanlarına oranla daha güçlü olacağını tahmin edilmesi söz konusu yılda İngiltere'nin Euro Bölgesiyle yakınlaşmasını zayıflatacaktır. Euro Bölgesi ve İngiltere'de faiz oranları istihdam ve büyüme rakamları geçtiğimiz üç yıl içinde yakınlaşmıştı ancak bu eğilimin 2002 yılında devam etmemesi bekleniyor.

Avrupa Para Birliği Üyesi ülkeler

Euro alanında 2001 yılı üçüncü üç aylık döneminde gayri safi yurtiçi hasıla bir önceki üç aylık döneme

göre yüzde 0.1, yıllık olarak ise yüzde 1.4 oranında büyümüştür. Söz konusu dönemde büyümenin kaynağı yavaşlamasına rağmen hane halkının özel tüketim harcamalarında gözlenen artışa bağlanmaktadır. Hanehalkı harcamaları 2001 yılı üçüncü üç aylık döneminde yüzde 0.2 oranında büyümüştür. Söz konusu dönemde yatırımlarda değişme gözlenmemiştir. İhracat yüzde 1.4 oranında düşmüş, ithalattaki gerileme ise yüzde 2.1 oranında gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde hizmetler sektöründe büyüme gerçekleşmiş, inşaat sektörü durgunluktan çıkmış ancak sanayide gerileme görülmüştür. 2001 yılının üçüncü üç aylık döneminde tarım sektörü en yüksek büyüme kaydetmiş sektördür. Euro alanında 2001 yılı sonunda büyümenin yüzde 2 ile 2.5 arasında gerçekleşmesi beklenmektedir. Euro alanı mevsimsel ayarlanmış işsizlik oranı Kasım ayında yüzde 8.5 olarak gerçekleşmiştir. Euro alanında uyumlaştırılmış tüketici fiyatları endeksi (HICP) Kasım ayında yıllık yüzde 2.5 oranında artmıştır.

Gelişmekte olan piyasalar

2001 yılının üçüncü çeyreğine bakıldığında dünya ekonomisi genelinde bir durgunluk göze çarpmaktadır. Bu durgunluğun 2002 yılının ilk yarısında da devam etmesi beklen-

mektedir. Bu olumsuz tablo yükselen ekomilerinde ekonomik durumunu negatif yönde etkileyecektir. Büyümedeki durgunluktan en çok etkilenen ülkeler Brezilya, Meksika ve Çin olmuştur. Özellikle Brezilya'da doğrudan yatırımlar yarı yarıya azalmıştır. Real'in zayıf olması Brezilya Merkez Bankası'nın yakın gelecekte para politikasını daha da sıkmasına neden olacaktır. Arjantin'de meydana gelen krizin etkisiyle Brezilya gösterge faiz oranlarını yüksek tutmaktadır.

Arjantin'de 2001 yılının ikinci üç aylık döneminde gayri safi yurtiçi hasıla yıllık yüzde 0.5 oranında gerilemiştir. Kasım ayı itibarı ile sanayi üretimindeki daralma yüzde 10,4 olarak gerçekleşmiştir. Aralık ayı itibarı ile tüketici fiyatları ise yüzde 1,6 oranında gerilemiştir. Arjantin'de daralma sürecinin önümüzdeki dönemlerde de artarak devam etmesi beklenmektedir. Arjantin, son aylarda yaşadığı gelişmeler sonucu 7 Ocak 2002 tarihinde ulusal para birimi olan ve daha önce dolara bire bir eşitlediği Peso'yu yüzde 29 oranında devalüe ettiğini açıklamıştır. Arjantin'de yetkililer önümüzdeki günlerde sıkı bir maliye politikası uygulamasını içeren bir bütçe çıkaracaklarını ve uluslararası kreditorlerden yardım isteyeceklerini açıklamışlardır.

Gelişmekte olan piyasalardaki göstergeler

	GSYİH (Yıllık %)		TÜFE (Yıllık %)		Cari İşlemler (% GSYİH)		Rezervler (Milyar ABD Doları)	Kısa Vadeli Faiz Oranları	Parite (\$)
	1999	2000-2001	2000	2001	1999	2001	2001	6/11/2001	2/1/2002
Brezilya	0.8	0.3-Q3	6	9.2 (Kasım)	-4.4	-26.3 (Eylül)	37.5 (Ekim)	19.05	2.3
Çin	7.1	7.0-Q3	0.4	-0.3 (Kasım)	1.4	20.5 (2000)	199.3 (Eylül)		8.28
Kore	10.7	1.8-Q3	2.3	3.2 (Aralık)	6.1	11.1 (Eylül)	100.4 (Ekim)	4.87	1312
Meksika	3.7	-1.60-Q3	8.9	5.4 (Kasım)	-2.9	-17.5 (Q2)	43.4 (Ekim)	7.35	9.11
Rusya	3.2	4.9-Q3	20.1	18.8 (Kasım)	13.6	44.6 (Q2)	33.3 (Kasım)	25.00	30.5
Arjantin	-3	-0.5-Q2	-0.9	-1.6 (Kasım)	-4.3	-8.4(Q2)	18.1 (ekim)	-	1

Kaynak: Merrill Lynch, The Economist

Vergi İstatistikleri

KATMA DEĞER VERGİSİ'NİN GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI (1985 - 2000) (MİLYAR TL.)							
Yıllar	Vergi Gelirleri Tahsilatı	Dahilde Alınan KDV Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki (%)'si	İthalde Alınan Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki (%)'si	Toplam KDV Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki (%)'si
1985	3,829	567	14.8	384	10.0	951	24.8
1986	5,972	1,040	17.4	528	8.8	1,568	26.3
1987	9,051	1,563	17.3	1,004	11.1	2,567	28.4
1988	14,232	2,660	18.7	1,517	10.7	4,177	29.3
1989	25,550	4,176	16.3	2,285	8.9	6,461	25.3
1990	45,399	7,650	16.9	4,721	10.4	12,371	27.2
1991	78,643	14,541	18.5	8,291	10.5	22,832	29.0
1992	141,602	27,053	19.1	15,035	10.6	42,088	29.7
1993	264,273	50,892	19.3	30,985	11.7	81,877	31.0
1994	534,888(1)	110,918	20.7	65,824	12.3	176,742	33.0
1994	587,760(2)	110,918	18.9	65,824	11.2	176,742	30.1
1995	1,084,350	212,119	19.6	142,861	13.2	354,980	32.7
1996	2,244,094	419,167	18.7	323,859	14.4	743,026	33.1
1997	4,745,484	861,262	18.1	700,300	14.8	1,561,562	32.9
1998	9,228,596	1,589,060	17.2	1,136,023	12.3	2,725,083	29.5
1999	14,802,280	2,433,262	16.4	1,731,072	11.7	4,164,334	28.1
2000	26,514,127	4,487,803	16.9	3,891,746	14.7	8,379,549	31.6

(1) EDV,NAV VE EMTV HARİC
(2) EDV,NAV VE EMTV DAHİL

GELİR, KURUMLAR VE KATMA DEĞER VERGİSİNİN GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI (1988 - 2000) (MİLYAR TL.)							
Yıllar	Vergi Gelirleri Tahsilatı	Gelir Vergisi Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)	Kurumlar Vergisi Tahsilatı	Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)	Toplam KDV Tahsilatı Dahilde+İthalde	Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%)
1988	14,232	4,801	33.7	2,118	14.9	4,177	29.3
1989	25,550	9,871	38.6	3,598	14.1	6,461	25.3
1990	45,399	18,609	41.0	4,637	10.2	12,371	27.2
1991	78,643	33,355	42.4	7,063	9.0	22,832	29.0
1992	141,602	60,056	42.4	10,078	7.1	42,088	29.7
1993	264,273	106,661	40.4	19,132	7.2	81,877	31.0
1994	534,888 (1)	181,884	34.0	43,976	8.2	176,742	33.0
1994	587,760 (2)	181,884	30.9	43,976	7.5	176,742	30.1
1995	1,084,350	329,795	30.4	103,241	9.5	354,980	32.7
1996	2,244,094	676,017	30.1	189,338	8.4	743,026	33.1
1997	4,745,484	1,500,245	31.6	396,237	8.3	1,561,562	32.9
1998	9,228,596	3,481,752	37.7	748,384	8.1	2,725,083	29.5
1999	14,802,280	4,936,551	33.3	1,549,525	10.5	4,164,334	28.1
2000	26,514,127	6,212,212	23.4	2,356,776	8.9	8,379,549	31.6

(1) EDV, NAV, VE EMTV, HARİC
(2) EDV, NAV, VE EMTV, DAHİL

Kaynak: Gelirler Genel Müdürlüğü

Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Aralık (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2001 Yılı Bütçe Hedefi
	2000	2001	Artış (%)		
Gelirler	33.440	51.812	54.8	-8.1	49.300
Genel Bütçe Gelirleri	33.040	51.143	54.7	-8.2	48.760
Vergi Gelirleri	26.503	39.767	50.0	-11.0	37.710
Gelirden Alınan Vergiler	10.503	15.647	49.0	-11.6	12.741
Gelir Vergisi	6.212	11.578	86.4	-10.6	10.186
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	180	213	18.4	-29.8	
Kurumlar Vergisi	2.356	3.675	56.0	-7.4	2.100
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	1.934	2.950	52.5	-9.5	
Servetten Alınan Vergiler	346	433	25.0	-25.8	397
Motorlu Taşıtlar Vergisi	201	399	98.3	17.7	378
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	11.363	18.135	59.6	-5.3	18.083
Dahilde Alınan KDV	4.487	7.289	62.4	-3.6	7.220
Taşıtlar Alım Vergisi	429	303	-29.5	-58.4	431
Akaryakıt Tüketim Vergisi	3.268	5.658	73.1	2.7	5.650
Banka ve Sigorta Muameleleri V.	858	1.511	76.1	4.5	1.180
Özel İletişim Vergisi	415	592	42.4	-15.5	618
Özel İşlem Vergisi	212	320	50.5	-10.7	400
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	4.289	5.551	29.4	-23.2	6.479
İthalde Alınan KDV	3.891	5.149	32.3	-21.5	5.923
Vergi Dışı Normal Gelirler	3.486	7.398	112.2	26.0	6.778
Katma Bütçe Öz Gelirleri	399	669	67.6	-0.5	540

*Hesaplama TÜFE % 68,5 olarak alınmıştır.

EKONOMİK VERİLER

	2002	2001	2000	Değ. (%)	
Fiyat Artışları (%)					
- TEFE					
Ocak	4,2	2,3	5,8		
Ocak - Aralık	4,2	2,3	5,8		
Yıllık	92,0	28,3	66,4		
- TÜFE					
Ocak	5,3	2,5	4,9		
Ocak - Aralık	5,3	2,5	4,9		
Yıllık	73,2	35,9	68,9		
Bütçe Dengesi (Ocak-Kasım Trilyon TL)		-25.553	-10.996		
- Gelirler		47.118	31.432		
- Harcamalar		72.670	42.428		
Faiz Dışı Harcamalar		33.152	22.478		
Faiz Harcamaları		39.518	19.950		
Faiz Dışı Denge		13.965	8.954		
İç Borç Stoku (2001 Aralık, 2000 yıl sonu; Trilyon TL)		122.199	36.421	235.5	
Tahvil		102.170	34.363	197.3	
Bono		20.029	2.058	873.2	
Teşviğe Bağlanan Yatırımlar (Ocak - Aralık Trilyon TL)		10.599	8.761	21.0	
Dış Ticaret (2001 Ocak-Kasım, Milyon \$)					
- İhracat		28.620	25.286	13,2	
- İthalat		37.154	50.065	-25,8	
Denge		-8.533	-24.779	-65,6	
	2001	2000	1999	Değ. (%)	
GSMH (2001 Dokuz Aylık; 2000 ve 1999 Yıllık)	-8,3	6,3	-6,1		
GSMH (Birinci Üç Aylık Dönem)	-4,4	4,2	-7,9		
GSMH (İkinci Üç Aylık Dönem)	-11,4	5,4	-3,7		
GSMH (Üçüncü Üç Aylık Dönem)	-8,5	7,2	-7,6		
GSMH (Dördüncü Üç Aylık Dönem)		7,8	-4,9		
GSMH (Trilyon TL) (Cari Fiyatlarla)		125.596	78.283	60,4	
GSMH (Milyon \$)		199.986	185.288	7,9	
Kişi Başına Ulusal Gelir (\$)		2.948	2.880	2,4	
Cari İşlemler Dengesi (Ocak-Eylül; Milyon \$)	3.170	-7.598		-	
- Döviz Geliri	48.061	49.200		-2,3	
- Döviz Gideri	44.891	59.798		-21,0	
Sermaye Hareketleri	-10.119	12.472		-	
Dış Borç Stoku (2001 Eylül, 2000 ve 1999 Yılı sonu; Milyon \$)	118.848	119.602	103.138	-0,6	
Kısa Vadeli	20.839	28.912	23.472	-27,9	
Orta ve Uzun Vadeli	20.029	2.058	3.237	873,2	
Yabancı Sermaye İzinleri (Ocak-Eylül; Milyon \$)	2.004	1.937	1.254	3,5	
	2002	2001	2000		
(Milyar TL)	11 Ocak	04 Ocak	28 Aralık	12 Ocak	26 Aralık
Emisyon	4.819.632	5.001.087	5.328.876	3.170.863	3.772.411
Para Arzı					
- M1	9.779.021	9.463.961	10.502.076	7.149.431	8.209.624
- M2	46.153.243	45.819.514	46.229.233	31.887.588	32.812.563
- M3	48.271.814	47.743.458	49.831.298	35.685.687	34.957.467
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	43.480.716	42.829.084	44.166.634	30.506.536	30.854.282
- Vadeli Tasarruf	31.934.996	31.626.588	31.142.573	21.385.578	21.011.698
- Vadesiz Tasarruf	2.880.699	2.432.338	2.603.418	2.682.847	2.939.556
- Vadeli Ticari	4.439.229	4.728.965	4.584.584	3.352.579	3.591.241
- Vadesiz Ticari	2.491.114	2.487.112	3.098.278	1.860.012	2.054.864
- Resmi Mevduat	1.734.681	1.554.081	2.737.781	1.225.520	1.256.923
Kredi Stoku	34.480.908	34.907.176	34.693.942	28.164.753	27.775.055
- Tüm Banka Kredileri	33.730.908	34.157.176	33.943.942	27.663.045	27.273.331
- M.B. Kredileri	750.000	750.000	750.000	1.708	501.724
Bank. El. Tah. ve Bono	43.877.468	42.380.247	43.301.618	17.435.186	10.843.431

Mevzuat Değişiklikleri

- 06 Ocak 2002** - İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yönetmeliğinin 40 ve 41 inci Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.
- 08 Ocak 2002** - Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Disiplin Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.
- 09 Ocak 2002** - 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Sıra No:1)
- 10 Ocak 2002** - 2002 Yılı Yatırım Programı
- 17 Ocak 2002** - 2001/3529 Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik.
 - 2001/3530 “CE” Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik.
 - 2001/3531 Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik.
 - Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: XI, No:22)
 - Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: XI, No:23)
- 18 Ocak 2002** - 2001/3510 Akaryakıt Tüketim Vergisi Tutarlarının Tespitine İlişkin Karar.
 - 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Sıra No: 5).
 - 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Sıra No: 6).
- 19 Ocak 2002** - 4736 Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.
 - 4737 Endüstri Bölgeleri Kanunu (Endüstri Bölgeleri Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun)
 - 2001/3500 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 272 ve 507 nci Maddelerinde Anonim ve Limited Şirketler İçin Öngörülen Asgari Esas Sermaye Miktarlarının Artırılmasına İlişkin Karar.
- 21 Ocak 2002** - 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Sıra No: 2)
 - 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Tasfiye Edilen Fonlar) (Sıra No: 3)
 - Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 74)
- 22 Ocak 2002** - 4734 Kamu İhale Kanunu.
 - 4735 Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu.
- 23 Ocak 2002** - 2002 Mali Yılı Bütçe Kanununun Kadro, Pozisyon ve İstihdama İlişkin Hükümlerinin Uygulanması Esasları Hakkında Tebliğ (No: 1)
- 26 Ocak 2002** - Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:32)
 - Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 39)
- 27 Ocak 2002** - Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 588)
 - Gümrük Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 13).
- 30 Ocak 2002** - 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:3)
- 31 Ocak 2002** - 2002/3545 Yurt Dışına Çıkışlarda Harç Alınmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar.
 - 2002/3550 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkında Kanunun 51 inci Maddesine Göre Uygulanmakta Olan Gecikme Zammı Nispeti ile İlgili Ekli Karar’ın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar.

- Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik
- Akaryakıt Tüketim Vergisi Genel Tebliği (Seri No:6)
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:303)
- 3417 Sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun Hakkında Tebliğ (Seri No:2002/1)
- 31 Ocak 2002** - **(Mükerrer)** 4743 Mali Sektöre Olan borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.
- **(Mükerrer)** Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik.
- **(Mükerrer)** Bağımsız Denetim Yapacak Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Yetkilerinin Geçici veya Sürekli Olarak Kaldırılması Hakkında Yönetmelik.

Vergi Takvimi

- 07.02.2002** Ocak 2002 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 07.02.2002** Ocak 2002 Dönemi 4705 Sayılı Kanuna Göre Tahsil Edilen Özel İşlem Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 11.02.2002** 16-31 Ocak Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.02.2002** Ocak 2002 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 20.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.02.2002** Ocak 2002 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.02.2002** Kasım-Aralık 2001 - Ocak 2002 Dönemine Ait Gelir Ver. Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.02.2002** Ocak 2002 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** 1-15 Şubat Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Her Türlü İspirtolar ve Füzeli Yağdan Alınan Ek Vergi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizm. Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkollü İçkilere İlişkin Ek Vergi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Röntgen Filmlerinden Alınan Ek Vergi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Oyun Kağıtlarından Alınan Ek Vergi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Tütün Mamüllerine İlişkin Ek Vergi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Sair Şarap ve Biralara İlişkin Ek Vergi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.02.2002** Ocak 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkolsüz İçeceklerden Alınan Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 28.02.2002** Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin Gelir Vergisi Beyanı ve 1.Taksit Ödemesi
- 28.02.2002** Diğer Ücretlerin Gelir Vergisi 1.Taksit Ödemesi
- 28.02.2002** 414 No'lu Tahsilat Genel Tebliği kapsamında tecil edilen vergi borcu ödemesi

Ocak 2002 Kronoloji

01 Ocak Avrupa Birliği'nin 12 ülkesinde yeni para birimi Euro'ya geçildi.

02 Ocak Yargıtay Başsavcısı Kanadoğlu Anayasa Mahkemesi'ni HADEP ve AKP ile ilgili davaları ağırdan almakla suçladı.

03 Ocak Yüksek fiyatla satılan doğalgaza oluşan tepkiler üzerine belediyeler ve BOTAŞ yüksek fiyat konusunda birbirlerine suçladılar.

04 Ocak Yoğun kar yağışı tüm Türkiye'yi etkisi altına aldı. Çok sayıda yol kapandı.

05 Ocak Fazilet Partisi'nin kapatılmasına ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin 450 sayfalık gerekçeli kararı Resmi Gazete'de yayımlandı.

06 Ocak AB'nin Genişlemeden Sorumlu Komisyon Üyesi Verheugen, Kıbrıs Rum kesiminin gerekirse tekbaşına AB üyesi olabileceğini söyledi.

07 Ocak Kapatılan Emlak Bankası'nın 27 yöneticisi 250 milyon dolarlık usulsüz kredi iddiasıyla gözaltına alındı.

08 Ocak Emlak Bank yöneticileri serbest bırakıldı. Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde oluşturan Stratejik Araştırmalar ve Etüt Merkezi çalışmalarına başladı.

09 Ocak Anayasa Mahkemesi AK Parti ile ilgili kararını açıkladı. Partinin Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan kurucu üyelikten çıkarılacak.

10 Ocak DSP Milletvekili Rıdvan Budak Disiplin Kurulu kararı ile partisinden ihraç edildi. Bankalara devlet tarafından kaynak aktarılmasını öngören düzenleme BDDK'da kabul edildi.

11 Ocak Özel bankalara sermaye desteği verilmesini öngören yasaı IMF olumlu karşıladığını açıkladı.

12 Ocak Emekliliğe kademeli geçişle ilgili taslak işçi ve işverenlerden oluşan komisyonun çalışmalarından sonra Bankalar Kurulu'na gönderilmesine karar verildi.

13 Ocak Yolsuzluktan 11 aydır cezaevinde bulunan ve 48 yıl hapis istenen İstanbul Minübüscüler Odası Başkanı genel kurulda yeniden Başkanlığa seçildi.

14 Ocak Başbakan Ecevit 200 kişilik bir heyetle ABD'ye gitti. ABD Doları 1 milyon 360 bin liraya geriledi.

15 Ocak Yargıtay Susurluk çetesi olarak bilinenlerin hakkındaki yerel mahkemenin kararını oybirliği ile onadı. ABD'de temaslarını sürdüren Başbakan Ecevit, ABD Başkan Yardımcısı Dick Cheney ve Dünya Bankası Başkanı James Wolfensohn ile görüştü.

16 Ocak Başbakan Bülent Ecevit, ABD Başkanı Bush ile Beyazsaray'da görüştü.

17 Ocak Başbakan Bülent Ecevit, ABD görüşmelerinin başarılı geçtiğini açıkladı.

18 Ocak İsrail'deki intihar saldırısında 7 kişi ölürken, İsrail hükümeti misilleme olarak Filistinli'lerin yaşadığı bölgelere füze saldırısında bulundu. Başbakan Ecevit ABD'de Türk ve Yunan Dışişleri Bakanları'nın Ege sorunlarına dair konuları gizlice ele aldığını açıkladı.

19 Ocak Merkez Bankası ekonomik kriz nedeniyle, kredi kartı borcu veya banka kredisini ödeyemeyenlerin sayısında yüzde 198 oranında artış olduğunu açıkladı.

20 Ocak Türkiye'nin yeni Stand-by düzenlemesi kapsamında hazırladığı niyet mektubu IMF'ye verildi.

21 Ocak Başbakan Ecevit, Birleşmiş Milletler Denetçisi'ni ülkesine almayan Irak Lideri Saddam Hüseyin'i uyardı.

22 Ocak Ecevit, emlak vergilerinde makul düzeyde indirim gideceğini açıkladı.

23 Ocak TBMM'deki kavgada DYP Milletvekili Fevzi Şihanhoğlu'nun ölümüne sebep olduğu iddiasıyla yargılanan MHP İçel Milletvekili Cahit Tekelioğlu, 2 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırıldı.

24 Ocak Devlet Bakanı Derviş, BDDK Başkanı Akçakoca ve Kamu Bankaları Ortak Yönetim Kurulu Başkanı Akışık'la Çankaya'ya çıkarak Cumhurbaşkanı Sezer'e Bankalar Yasası ile ilgili bilgi verdi.

25 Ocak Cumhurbaşkanı Sezer, Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu kısmen onayladı. 3 maddeyi veto etti.

26 Ocak ILO, dünya nüfusunun üçte birinin işsiz olduğunu açıkladı.

27 Ocak İsrail'de bir Filistin'li intihar eylemi yaptı, 2 kişi öldü, 40 kişi yaralandı.

28 Ocak Hükümeti oluşturan liderler demokrasi paketinde anlaşma sağlayamadı. Bakanlar Kurulu toplantısında, Bakanlar arasında tartışma yaşandı.

29 Ocak ABD'nin Uluslararası İlişkilerden Sorumlu Hazine Müsteşarı Taylor, Türkiye'ye gelerek Devlet Bakanı Kemal Derviş ve iş adamlarıyla görüştü.

30 Ocak BOTAŞ belediyelere sattığı doğalgaz fiyatını yüzde 6, sanayiye sattığı doğalgaz fiyatını ise yüzde 10 indirdi.

31 Ocak Cumhurbaşkanı, Bankacılıkla ilgili yasa düzenlemesinin veto ettiği üç maddesini TBMM'nin tekrar kabulü üzerine onayladı.